

veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

12 pagini - 1 leu

-Nu știu ce am astăzi,
nu memorez deloc...

CUM CITIM, CUM RETINEM

DIN SUMAR :

- **Vîrsta, o noțiune relativă** • Creiere cu antenă
- Cînd „Soiuz” și „Apollo” vor zbura împreună
- Hipnoza, autohipnoza
- Cum se trăiește în nori
- Etichetă, pe scurt etic

Nu există om care să nu se intereseze de problema longevității. Ca să facem abstracție de gerontologi care, în ultimele decenii, depun mari eforturi spre a extinde cât mai mult hotarele vieții.

Dar și demografia se ocupă acum insistent de studierea duratei medii a vieții.

Ce legătură este însă între longevitate și demografie? Un răs-

puns competent îl aflăm dintr-un recent articol al cunoscutului demograf sovietic Boris Urlanis pe care îl reproducem mai jos. (Nu-i poate lipsit de interes să amintim că într-un spectacol numit „Explozia demografică” pus nu de mult în scenă de un ansamblu teatral canadian, personajele principale au fost savanți demografi de renume mondial, printre care și profesorul B. Urlanis).

Documentar

Vîrsta, o noțiune relativă

Media de viață este subordonată unor severe legi matematice care reflectă acțiunea însumată a unui mare număr de factori sociali, economici, biologici și geografici care înfruesc viața populației dintr-o țară, într-o perioadă dată.

Grație eforturilor depuse de specialiști sovietici, de pildă, durata medie a vieții omului care, la finele secolului trecut, era de 32 de ani, iar înainte de primul război mondial sporise la numai 33 de ani, este astăzi în U.R.S.S. de 70 de ani. Acest număr a fost dedus după metode științifice moderne. Dar el nu poate fi totuși considerat ca un reper valabil pentru toate vîrstele. Și iată de ce.

70. Dar pentru cine ?

Spunînd că longevitatea unei populații este la un moment dat de 70 de ani, facem fără să vrem abstracție de o extrem de importantă noțiune. Într-adevăr, dacă deschidem anuarul statistic sovietic la capitolul respectiv găsim cifra 70 în tabelul intitulat „durata medie a vieții în viitor”. Cuvintele omise sînt, după cum lesne ne dăm seama, „în viitor”. Or, această scăpare schimbă esențial sensul și semnificația indicelui longevității. Dar să vedem de ce acest număr, în general corect, nu poate fi de fapt aplicat nici unei vîrste. Același îndreptar arată mai departe că 70 de ani este media vieții în viitor numai pentru nou-născuți. Deși, la drept vorbind, ea nu indică sută-n sută realitatea nici pentru această categorie, întrucît face abstracție de eventualele noi succese în ocrotirea sănătății în genere și a copiilor în special. Incît am putea adăuga că nou-născuții trebuie să trăiască în medie 70 de ani, dar numai în condițiile de acum, în actualul stadiu al medicinei etc. Căci se știe că mortalitatea infantilă și aceea a tinerilor scade mereu, incît copiii născuți în 1972 vor beneficia de rezultate pe care cifra 70 nu le reflectă încă.

De altfel, același indice nu poate fi aplicat nici adulților și cu atît mai puțin bătrînilor. De ce? Să luăm, de exemplu, cazul unui om de 70 de ani. Dacă ar suprapune propria-i vîrstă peste media de viață cuprinsă în anuar, el ar putea ajunge la concluzia că se află la capătul drumului. Un astfel de raționament n-ar fi însă corect. Numărul nu-l privește în realitate pe el, pentru care ar fi mult mai potrivit altul, anume 12. Într-adevăr, acesta reprezintă media vieții viitoare pentru cei care, în momentul cînd se publica anuarul, implineau 70 de ani. Ceea ce nu înseamnă, însă, firește că știința demografică le mai garantează 12 ani de viață. După cum s-ar putea prea bine și ea ei să depășească această valoare medie. În orice caz, cum septuagenarii de azi au toate șansele să mai trăiască în medie 12 ani, longevitatea lor poate fi exprimată mai corect prin numărul 82.

Să nu ne imaginăm, cumva, că cele de mai sus ar fi numai niște „scamatorii” demografice. Faptul că un om a atins venerabila vîrstă de 70 de ani și a ieșit învingător din toate grelele încercări ale vieții este o remarcabilă izbîndă, iar demografia nu uită să o sublinieze. De aceea, el n-ar trebui să-și suprapună vîrsta sa peste longevitatea medie indicată de anuar și care se referă, cum am văzut, mai ales la nou-născuți.

Evident, această ultimă precizare este generatoare de optimism, dar pe de altă parte ea nu anulează de fel valabilitatea ideii filozofului roman Seneca că cel mai bun mijloc de a ne prelungi viața este să nu ne-o scurtăm. De altfel, însăși demografia tinde să pună în evidență, în afară de obișnuita categorie a longevității medii, încă una, să-i spunem de specie, care caracterizează exclusiv ființa umană ca *homo sapiens*. Indicele pentru noua categorie ar fi 90 de ani. Această vîrstă este atinsă de pe acum de foarte mulți oameni care, în cursul vieții, s-au bucurat de condiții optime de mediu și nu și-au

scurtat zilele nici cu alcool sau țigări, nici cu o supraalimentație sau un trai sedentar etc.

În acest sens, prof. G. I. Kosički a propus, ca butadă, în recenta-i lucrare „Civilizația și inima”, ca toate lifturile să fie înclinate, iar cheile să fie distribuite de medici pe bază de rețetă.

Ultimul recensămînt — din 1970 — al populației sovietice a arătat că

deplasarea vîrstei bătrîneții este o realitate care se reflectă subiectiv. Să ne amintim, de pildă, de „vîrstele balzaciene”. Pe bună dreptate amintește prof. A. N. Rubakin, eroine de 30 de ani au apărut pentru prima oară în romanele lui Balzac. Această inovație a marcat în felul ei o revoluție în literatură și în viață, întrucît pînă atunci femeile de această vîrstă erau socotite

și mai mult farmec. Munca este cel mai bun antidot al bătrîneții. Personal nici nu mă gîndesc la odihnă...”

Într-adevăr, bătrînețea și îmbătrînirea pot fi tratate în fel și chip. Iar „ceasornicul biologic” bate și el altfel pentru fiecare. E adevărat, toți mergem pe aceeași alee a vieții, care e pentru toți largă, luminoasă, frumoasă. Dar are și un mare defect: anumite porți-

uni ale ei sînt... minate. Și e de ajuns un pas greșit, o comportare nelocului ei, un nefericit concurs de împrejurări și omul se trezește deodată pe o porțiune minată. La începutul drumului aceste porțiuni sînt mai rare, dar apoi se îndesesc tot mai mult. Societatea trebuie să curețe aleile vieții de mine. Dar, spre deosebire de geniști, ea nu poate înlătura cu desăvîrșire minele descoperite, ci le poate deplasa numai cît mai spre sfîrșitul aleii. Aceasta este bătălia cu mortalitatea timpurie.

Omenirea a fost dintotdeauna amenințată de „furtuni” puternice care făceau ca licărul vieții să se stingă cu mult înainte de a se fi epuizat posibilitățile ei potențiale. În secolul XVIII cei mai temuți dușmani ai omului au fost ciuma și variola, în secolul XIX holera și tuberculoza, astăzi imperialismul și „tehnica. Războaiele imperialiste ale

secolului XX au cereră 80 milioane de vieți. Dar și tehnica este generatoare de nenorociri, poluînd atmosfera, apa și solul, sporind numărul accidentelor pe șosele și în producție. Incît se impun măsuri urgente și pentru atenuarea consecințelor negative ale evoluției tehnicii.

În felul acesta, ecologia omului se află într-un raport direct proporțional cu lupta pentru creșterea longevității. Și numai grija pentru menținerea echilibrului ei poate asigura un coeficient sporit de utilizare a potențialului biologic datorit omului de către natură.

Prof. B. Urlanis

documentar

documentar documentar

documentar documentar documentar

documentar documentar documentar

documentar documentar documentar

documentar documentar documentar

documentar documentar documentar

documentar documentar documentar

documentar documentar documentar

Pînă la un moment dat mergem toți pe aceeași cărare, apoi însă...

297 000 de oameni au trecut în U.R.S.S. de 90 de ani. Această cifră nu trebuie, însă raportată la totalul populației, ci la numărul celor născuți acum circa nouă decenii. Numai așa putem afla o proporție reală și nu ni se va mai părea că numărul nonagenarilor nu-i prea mare. În deceniile următoare, cînd condițiile de trai se vor îmbunătăți și mai mult, iar ocrotirea sănătății va înregistra noi succese, va crește și numărul celor care își utilizează sută-n sută posibilitățile „programate” în organismul lor.

Trebuie, de asemenea, relevat și faptul că același recensămînt a înregistrat și un mare număr de centenari. Numai în Moscova, de pildă, au fost consemnați 113, iar cel mai vîrstnic moscovit avea în momentul respectiv 117 ani.

Bunică la 30 de ani ?

Dar ca bătrînețea să fie fericită, ea trebuie să fie neapărat și activă. Un cunoscut gerontolog francez spunea că bătrînețea organelor trupului omenesc este invers proporțională cu îmbătrînirea organelor de mașină. La mașini, cel mai repede îmbătrînesc și se uzează părțile mai des folosite, la organismul omenesc, dimpotrivă, îmbătrînesc mai repede organele mai puțin solicitate. Atunci cînd munca reclamă o mare tensiune fizică pe care organismul nu o mai are de la o anumită vîrstă, el trebuie să fie din timp pregătit pentru o altă activitate. Un demograf francez propunea, de aceea, ca începînd de la 45—50 de ani oamenii să se pregătească pentru schimbarea orientării profesionale spre a evita astfel trecerea bruscă de la viața de muncă activă, la o totală inactivitate.

Evident, vîrsta la care trecem pragul bătrîneții este o noțiune relativă. Iar

aproape bătrîne, iar în romane aveau exclusiv rolul de mame, dacă nu chiar de bunici — și în nici un caz de eroine care mai pot încă iubi și gusta din plin viața.

La fel gîndea și Francis Bacon, celebrul savant englez din secolul XVII. Acesta socotea vîrsta de 50 de ani începutul ultimului stadiu al bătrîneții. Dar și după două secole, demograful german Meier, preluînd ideea doctorului Rats că bătrînețea începe la 60 de ani, nu găsea de fel cu cale să o combată și din context rezultă chiar că se solidariza cu el. Mai mult, chiar la începutul secolului nostru un cunoscut medic american avea să susțină că 60 de ani trebuie socotită vîrsta limită după care bătrîni devin pentru ei înșiși o povară și chiar „o piedică în calea progresului cultural și politic”. Evident, oricine își poate da astăzi seama cît de nefondată este această afirmație a medicului american. Într-adevăr, ce imens aport aduc astăzi la progresul omenirii atîția specialiști trecuți de 60 de ani !

Aleile vieții

În ultimii ani se vorbește de aceea mult de a treia vîrstă. Trebuie, însă, să-i includem în ea și pe oamenii trecuți de 80 de ani ? Să nu uităm că unii refuză să vadă vreo legătură directă între vîrstă și bătrînețe. Iată, de pildă, ce scria în legătură cu aceasta celebrul violoncelist și dirijor Pablo Casals, care are acum 96 de ani : „...Vîrsta este o noțiune relativă. Dacă am continua să lucrăm și nu ne-am pierde capacitatea de a percepe frumusețea universului înconjurător, am vedea că vîrsta nu înseamnă neapărat bătrînețe... Acum înțeleg multe lucruri mai profund decît oricînd înainte și viața mi-e plină de

Condițiile eficienței

Orice activitate productivă presupune în mod obligatoriu eficiență. Iar pentru a se dobîndi o eficiență sporită, superioară, se cere, evident, o producție tot mai importantă, utilă economiei naționale, o utilizare cât mai rațională a materiilor prime, o înaltă productivitate a muncii și beneficii maximale cu costuri cât mai modice. Din aceste adevăruri aflate la îndemina oricui se desprind în mod logic o sumă de concluzii practice, aflate de asemenea la nivelul oricărui om cu simț gospodăresc: dobîndirea unei eficiențe sporite reclamă minuirea cât mai judicioasă a materialelor, cheltuirea cât mai economică a banilor, utilizarea cât mai inteligentă a timpului de muncă etc.

Contrariul unei asemenea activități economice normale este risipa. În general inadmisibilă, oricînd și oriunde, dar cu atît mai mult la noi și astăzi cînd poporul nostru, care a răspuns cu o însuflețire pornită din inimă la vibranta chemare a partidului, s-a angajat cu hotărîre să realizeze cincinalul înainte de termen și cînd eficiența pe toate tărîmurile de activitate a devenit un obiectiv major, fundamental al dezvoltării României socialiste.

Acesta este și contextul admirabilului efort care se depune de la un capăt la altul al țării spre a crea cele mai bune condiții pentru a pune în practică recomandarea Conferinței Naționale care a atras atenția că realizarea mai devreme a cincinalului trebuie să

se facă nu pe calea unor eforturi fizice sau a unor eforturi financiare suplimentare, ci prin utilizarea cât mai eficientă a potențialului existent, ceea ce în final trebuie să ducă, după cum a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu, „la o economisire a cheltuielilor materiale, la obținerea unei creșteri mai rapide și a eficienței economice, deci și a venitului național. Tocmai pe această bază, la conferință s-a stabilit ca și veniturile tuturor salariaților să crească mai mult decît se avusesse în vedere la elaborarea planului cincinal”.

Acesta este sensul profund al cuvîntului de ordine formulat atît de plastic de secretarul general al partidului: „Mai iute, mai bine și mai ieftin”! și însușit de masele de oameni ai muncii de la orașe și sate care fac acum din economia de bani, de timp și de muncă o cauză a lor de fiecare clipă, o cauză care ne cheamă, pe fiecare la locul nostru de muncă, să dobîndim cu mai puțină muncă fizică și materie primă, dar cu mai multă gîndire, un plus de valori utile, de înaltă calitate și competitivitate.

Cu alte cuvinte, gîndul nostru al tuturor trebuie să fie: oricînd și oriunde un nu categoric, definitiv, oricărui risipe. un climat stimulator de exigență și răspundere, de bună organizare și de mobilizare puternică în așa fel încît să imprimăm acestui mod de a gîndi și de a acționa un caracter permanent!

Cum se explică această performanță?

Curățenia aerului este menținută grație unei instalații complexe de ventilație care pompează peste 400 milioane de metri cubi de aer în 24 de ore. Încît într-o oră aerul este complet prîmenit de trei-patru ori. Aerul curat pătrunde în tuneluri și stații prin numeroasele puțuri de aerisire cu ieșire în zone verzi, departe de forfota străzilor.

Iarna, aerul este mai întîi încălzit în tuneluri și numai după ce a atins o

Analiza unei probe de aer
Foto: B. Kavașkin (A.P.N.)

anunțată temperatură este trimis în stații. Vara, el circulă în sens invers.

„Gospodărirea” aerului din metroul moscovit cade în grija unui serviciu special. Noaptea, după ce se întrerupe circulația trenurilor, pe liniile metroului circulă mașini moderne care spală tunelurile și tot atunci începe „curățenia generală” a stațiilor.

Puritatea aerului în metro este permanent controlată de un laborator special și de serviciul sanitar-epidemiologic.

PROBLEME ȘI SOLUȚII

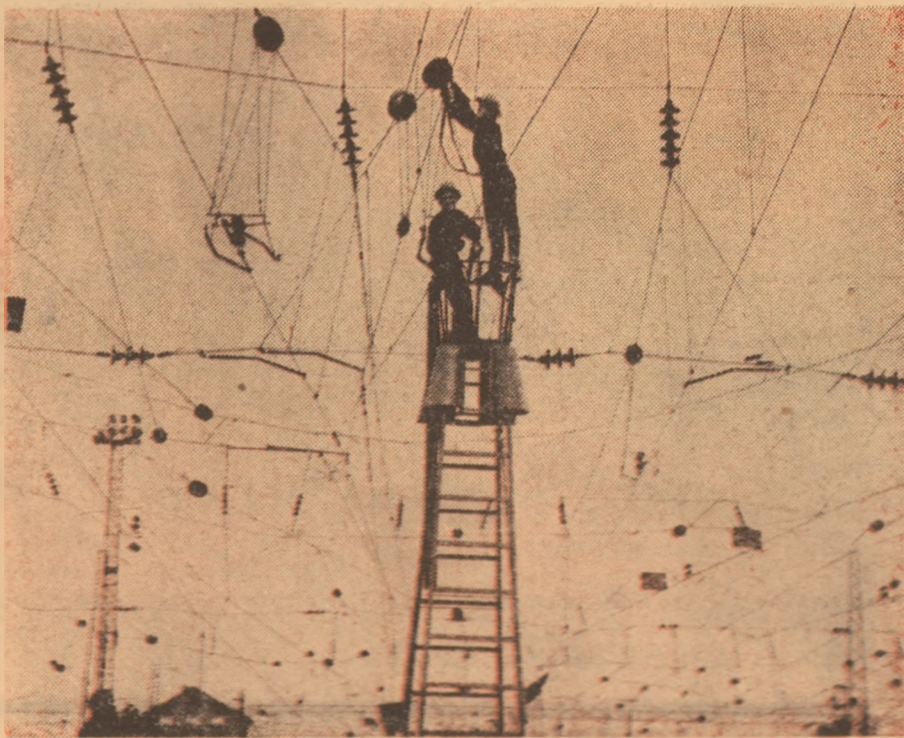
Protecția canalelor de irigație

În Ucraina, circa o treime din suprafețele arabile nu au suficientă apă de la natură. Dacă aceste pămînturi n-ar fi irigate, în anii secetoși recolta de pe circa 10 milioane de hectare ar scădea de 2-4 ori. De aceea, în toată Ucraina se acordă o mare atenție construirii de canale de irigație. Cel mai nou este canalul din nordul Crimeii, a cărui primă tranșă irigă 130 000 de hectare arabile.

Se știe, însă, că rețeaua canalelor de irigație pierde multă apă din pricină că aceasta se infiltrează în pămînt. În Ucraina s-a calculat, de pildă, că numai anul trecut s-a pierdut astfel mai bine de un miliard de metri cubi de apă din cele cinci miliarde destinate irigației. Apa astfel irosită ar fi putut iriga încă 300 000 de hectare de pămînt secetos.

Ca și în alte locuri, specialiștii ucraineni au căutat mai de mult procedee prin care să reducă la minimum pierderea de apă în canale. Recent, roadele căutărilor lor au început să devină mai evidente. Despre ce este vorba?

Acum cîțiva ani a început construcția sistemului de irigații Kahovka a cărui primă tranșă va asigura umiditatea necesară pentru 260 000 de hectare de teren. În final el va iriga aproximativ 800 000 hectare de pămînturi secetoase din sudul Ucrainei. O modernă stație de pompe va prelua

Sîngele industriei

Foto: B. Kristof (A.P.N.)

în fiecare secundă din lacul de acumulare Kahovka 530 metri cubi de apă pe care, după ce îi va ridica la 25 de metri înălțime, îi va trimite în canalul principal al sistemului, iar de acolo în toate ramificațiile lui.

Canalul principal va fi o construcție grandioasă: cu o lungime de 125 kilometri, o adîncime de pînă la 24 metri și o lățime de 200 m la suprafață. Adîncimea medie a canalului va

fi de 8 metri. Pentru a preveni filtrarea și evaporarea apei, în canalele mici ale sistemului ea circulă prin conducte. Pentru a obține același efect în canalul principal și în cele de distribuție albia acestora este acum acoperită cu folii de polietilenă de 0,2-0,4 mm grosime, întinse în două straturi. Peste ele se toarnă argilă nisipoasă și se bătorește cu compresorul. Pe porțiunile de canal unde valurile ar putea spăla acest strat protector pentru peliculă, se fixează deasupra plăci de beton. În felul acesta pelicula de polietilenă va fi protejată și împotriva gerului, arșitei, a rozătoarelor și plantelor.

Pînă în primăvara anului 1973 va fi acoperită cu ecrane din polietilenă și beton o suprafață de 4,5 milioane de metri pătrați.

TRANSPORTURI

Reglementarea circulației prin fotografiere

Cîte mașini trec cînd semaforul de la o răscruce foarte aglomerată e pe verde? Care este cadența optimă de funcționare a semafoarelor tricolore? Ce debite au arterele marilor orașe? Sînt tot atîtea întrebări esențiale pe care specialiștii din întreaga lume și le pun atunci cînd încearcă să reglementeze armonios circulația intensă din metropolă și marile orașe care, pe mî se trece, ridică probleme tot mai complexe. Dar cum li se poate răspunde?

Metodele clasice de investigare se bazează pe numărători obișnuiți sau automate, cu aparate înregistratoare, pe interviuri luate conducătorilor auto, pe folosirea fișelor perforate și, în general, pe toate resursele utilizate de specialiștii însărcinați cu sondarea opiniei publice.

Aceste mijloace reclamă însă un personal numeros, mijloace de lucru nu mai puțin numeroase, mult timp și sînt deci foarte costisitoare. Iar, în plus, nu dau decît o viziune parțială a realității.

Recent, însă, un grup de specialiști în probleme de circulație a realizat o experiență care a dovedit că în astfel de cazuri fotografierea aeriană poate da rezultate extrem de încurajatoare.

Fotografiile au fost făcute din avion de la joasă altitudine și la o scară destul de redusă, încît vehiculele pot fi ușor recunoscute. În același timp, clișeele suprapunîndu-se parțial (60-80%) și intervalul dintre ele fiind cunoscut, viteza instantanee a unui vehicul prins pe două fotografii este ușor de calculat.

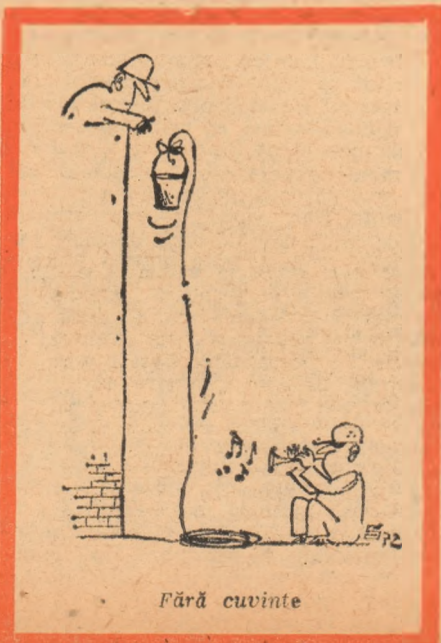
Dar în afara calculării vitezei vehiculelor, analizarea circulației prin fotografii aeriene permite și cunoașterea numărului mașinilor aflate în cursă, vitezele medii pe diferite tronsoane, distanțele dintre vehicule și numărul real al șirurilor de mașini, ținînd seama de staționările la borduri sau de eventualele pene sau chiar accidente care reduc lățimea utilă a benzilor de circulație.

Încît, în comparație cu alte procedee, avantajele reglementării circulației prin fotografiere aeriană sînt evidente.

CIRCULAȚIE

Aer proaspăt în metro

Miile de moscoviți care beneficiază zilnic de serviciile metroului nu sesizează nici o deosebire între aerul de afară și cel de sub pămînt: aerul din metro este totdeauna curat și proaspăt.

Fără cuvinte

CATASTROFA DE LA HALIFAX

Un episod puțin cunoscut din
istoria dramelor secolului nostru

„Astăzi ora 9.06, la 15 mile de Halifax, în direcția golfului s-a ivit pe cer o văpaie care părea mai puternică decât soarele. După câteva secunde, deasupra orașului s-a înălțat o trîmbă uriașă de fum, străpunsă de limbi de foc. Imensa ciuperca a început să se întindă repede deasupra Halifaxului. Măsurători făcute cu sextantul au arătat că ciuperca avea o înălțime de peste trei mile. A plutit deasupra orașului timp de 15 minute“.

(Din jurnalul de bord al navei engleze „Acadian“, 6 decembrie 1917).

În această tragică intimplare din timpul primului război mondial au fost implicate însă mai ales două nave: una franceză — „Mont Blanc“ și alta norvegiană — „Ymo“.

„Ymo“, cargobot cu o capacitate de 5 043 tone, 142 metri lungime și 13,4 metri lățime, fusese lansat la apă de pe șantierele navale din Belfast în 1889 sub numele de „Runic“. Suferind mari pierderi după scufundarea „Titanic“-ului, proprietarii lui l-au vîndut unei alte companii, iar aceasta din urmă Norvegiei.

În iarna lui 1917, comandată de căpitanul Haakon From, nava se afla în portul canadian Halifax spre a încărca muniții pentru Europa. Urma să plece în cursă la 5 decembrie, dar cum fusese aprovizionată cu cărbuni abia la 17.30, cînd deasupra golfului se lăsase întunericul și porțile barajului antimine fuseseră închise, n-a mai putut ieși în larg.

Vasul francez „Mont Blanc“ era mai mic decât „Ymo“ cu 30 de metri. Construit în 1899, la cererea Franței, pe șantierele navale engleze din Middlesbrough, după izbucnirea războiului fusese călăfăruit, revopsit, și se instalase la bord un tun de 4 țoli și fusese pus la dispoziția Amiralității franceze.

În seara zilei de 5 decembrie, „Mont Blanc“, comandat de căpitanul Aimé Le Medec, a intrat în rada exterioară a Halifaxului venind de la New York.

„Burdușiți cu exploziv“

Dimineața de 6 decembrie era senină și geroasă. La un moment dat „Mont Blanc“ a fost anunțat prin alfabetul Morse: „Mont Blanc“, „Mont Blanc“, intră în rada Bedford! Acolo ai să primești noi ordine“. Le Medec a ordonat ridicarea ancorei și a pornit în direcția indicată. Cam în același timp, la șase mile depărtare de rada exterioară scotea aburi „Ymo“. Căpitanul From era foarte supărat că nu plecase în ajun, cum fusese stabilit. Și de aceea a dat ordin să se sporească viteza, încît vasul a intrat în strîmtoarea Narrows cu 7 noduri. Navigînd cu 14 noduri, „Mont Blanc“ se apropia de estacadă.

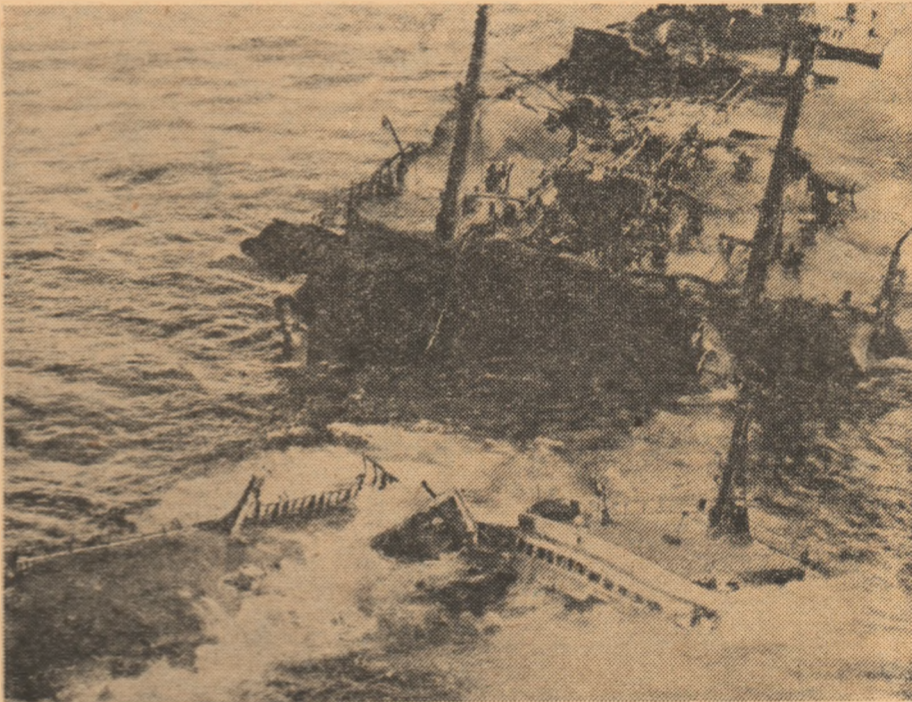
În clipa aceea, pilotul McKay și-a amintit clar că trebuia să se călăuzească după articolul 25 al prevederilor internaționale pentru prevenirea ciocnirilor maritime. În consecință a îndreptat „Mont Blanc“ spre țarmul portului Dartmouth. Peste 15 minute, vasul a trecut de porțile răsăritene ale barajului care începea de lângă insula George. Vizibilitatea era excelentă. Era porțiu-neea cea mai ușoară de drum pînă în rada Bedford. Peste câteva minute, însă, pilotul McKay a observat că „Ymo“ venea spre ei prin strîmtoare. Între cele două nave nu erau decât trei sferturi de milă. Era evident că „Ymo“ tăia drumul vasului francez. Încît „Mont Blanc“ a semnalizat cu sirena, convins că vasul care-i ieșea înainte se va îndepărta. Dar nu. Încercînd de nimore, pilotul a auzit în

aceeași clipă de pe „Ymo“ două scurte semnale care însemnau: „Îmi schimb direcția spre stînga“.

— Vira la babord! a răcnit pilotul. Stop mașinile!

Vasele se apropiaseră primejdios de mult. În această situație, „Mont Blanc“ avea o singură soluție: să vireze la stînga și să-l lase pe „Ymo“ să treacă prin dreapta lui. În cele din urmă cele două nave au ajuns într-o pozi-

cînd am primit o telegramă din Franța. Ni se cerea să mai luăm ceva la bord. Ai văzut pe punte patru șiruri de butoiașe de metal? Sint pline cu benzol, o nouă super-gazolină pentru trenuri blindate și tancuri. Dar mai bine citește conoșamentul i-a spus el pilotului, întinzîndu-i câteva file de hirtie pe care scria: 2 300 t acid picric, 200 t trinitrotoluen, 35 t benzol... Portul de destinație: Bordeaux.

ție paralelă, urmînd ca fiecare să pornească în altă direcție. Dar în clipa aceea s-a produs ceva neașteptat: imediat ce „Mont Blanc“ a lăsat să treacă pe lângă el vasul norvegian, acesta a scos trei semnale scurte, ceea ce însemna că dăduse mașinile pe drum înapoi. Echipajul de pe „Mont Blanc“ și-a dat seama că nu mai putea evita ciocnirea. „Ymo“ nu izbutise să înfrîngă inerția și s-a întors înapoi spre dreapta, pînă cînd s-a izbit cu prova de bordul vasului francez. Comandantul lui „Mont Blanc“ a înlemnit de groază. Căci numai el, pilotul McKay și comandamentul naval din Halifax știau ce încărcătură cumplită se afla în calele vasului francez.

În seara de 5 decembrie, căpitanul Le Medec și pilotul McKay avuseseră o convorbire secretă. Iată-o, pe scurt.

— La sfîrșitul lui noiembrie, cînd am adus „Mont Blanc“-ul la New York, a spus căpitanul, autoritățile militare americane mi-au cerut să permit urcarea pe vas a unei echipe de dulgheri. Zi și noapte dulgherii au lucrat la căpușirea caledor cu scînduri groase. N-au folosit nici un cui de fier, ci numai de cupru. Iar un vameș pe care-l cunoșteam mi-a spus: „Mă tem că e vorba de explozibil și încă de o cantitate foarte mare. În condiții normale n-am fi folosit „Mont Blanc“-ul pentru transportarea unei astfel de încărcături, dar acum e război, vase sint puține, încît n-avem altă soluție“. După două zile a început încărcarea navei. Docherii lucrau încet și cu grijă. Își înfășuraseră încălțămintea în pînză. Mi s-a ordonat să sting cazanele, iar echipajului i s-au luat chibriturile, pipele și țigările. Putea fuma numai pe țarm... Patru cale sint tixite cu butoaie cu acid picric. Știi ce forță distructivă are, e mult mai puternică decât trinitrotoluenul. De altfel avem și trinitrotoluen... În sfîrșit, eram gata să ieșim în larg,

— După cum vezi, dragul meu, sintem burdușiți cu exploziv. Și încă nu-i tot, a continuat Le Medec. Mi s-a spus că „Mont Blanc“ n-o să facă parte din convoiul american care pleacă spre Europa; cu viteza noastră mică i-am îngreuna mersul. Încît mi s-a ordonat să aștept un convoi englez. Deși nu-i exclus să pornesc pe Atlantic și de unul singur...

„Părășiți nava!“

Prova lui „Ymo“ se înfipsea, ca un topor minuit de un uriaș, în babordul „Mont Blanc“-ului. Din butoaiele sparte a început să curgă pe punte benzol, iar de acolo în spațiul dintre punți, unde se afla acidul picric. La un moment dat un snop de scînteie care ieșeau din cazanele lui „Ymo“ au aprins benzolul de pe „Mont Blanc“. În orice clipă se putea produce o explozie. Căpitanul Le Medec și pilotul McKay își dădeau seama că nu numai echipajul de pe „Mont Blanc“, ci și mii de oameni de pe țarm erau amenințați cu moartea dacă nu vor putea evita catastrofa. Dar vasul n-avea stingătoare de mină, iar hidranții de incendiu puteau fi puși în funcțiune numai la prova navei, care era însă cuprinsă de flăcări. Explodaseră butoaiele cu benzol și pe punte se răspîndiseră bucățele de metal încins.

În cele din urmă, căpitanul a ordonat: „Părășiți nava!“ Abandonat și învăluit în nori groși de fum, vasul a pornit în derivă, spre cheul Richmond. Pe chei se adunase multă lume... La ora 9 și 6 minute „Mont Blanc“ a explodat. Uriașa grenadă, de 3 000 t, s-a sfărîmat în bucăți și în câteva secunde s-a împrăștiat în văzduh. Un fragment din scheletul vasului a fost descoperit mai tîrziu într-o pădure, la 12 mile de oraș. O parte din ancoră, în greutate de 500 kg, a fost zvirlită de explozie

reportaj
reportaj reportaj
portaj reportaj reportaj
taj reportaj reportaj re
reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repo
j reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repor
j reportaj reportaj reportaj r

peste golf, la două mile depărtare. Iar tunul a fost găsit, după câteva luni, la o milă de Dartmouth. Toate atreprezitele din port, fabricile și casele aflate pe țarmul strîmtorii au fost șterse de pe fața pămîntului. Cel mai mult a avut de suferit Richmond, partea nordică a orașului, unde au fost distruse complet un orfelinat și trei școli, o fabrică de zahăr, una de textile, un pod de cale ferată...

Un uriaș val de 5 m a aruncat pe țarm nave foarte mari. Printre ele se afla și „Ymo“ distrus aproape complet. Au murit căpitanul From, pilotul și cinci marinari.

Conform datelor oficiale, în oraș au fost ucși 1963 de oameni, peste 2 000 au dispărut fără urmă, circa 9 000 au fost răniți iar 25 000 au rămas fără adăpost. Dar se crede că numărul victimelor a fost mai mare.

Procesul

La 13 decembrie 1917, în clădirea tribunalului din Halifax a început anchetarea cazului, condusă de însăși procurorul general al Canadei. Din partea norvegiană a făcut depoziii ofițerul cu navigația, care a declarat că „Ymo“ intrase în strîmtoare cu o viteză de numai 5 noduri și că vasul fusese nevoit să se apropie de țarmul Dartmouthului ca să evite ciocnirea cu un cargou american care-i tăiașe calea. Marinarii norvegieni au pretins că „Mont Blanc“ se virase singur în etrava vasului lor. Dar căpitanul Le Medec și-a menținut depozitiile, care a doua zi au fost confirmate sub jurămint de pilotul McKay. S-a încercat a i se reproșa lui Le Medec că, avînd la bord substanțe explozive, n-a ridicat pe catarg un steag roșu. „Conform prevederilor internaționale, a replicat însă Le Medec, steagul roșu pe catarg arată că vasul se află în momentul încărcării sau descărcării unor substanțe primejdioase. Dar se spune undeva că acest steag trebuie să fluture tot timpul pe o navă în timpul navigației? Nicăieri“. În plus, căpitanul a mai observat că, în timp de război, un steag roșu ar fi trădat spionilor germani adevărata încărcătură a vasului. La întrebarea completului de judecată: „De ce ați părăsit vasul?“ Le Medec a răspuns: „Cînd am văzut flăcări și fum, mi-am dat seama că nava avea să explodeze curînd. N-ar fi avut nici un rost să risc viața a 40 de oameni“.

Și, totuși, deși la proces s-a stabilit că comandantul vasului norvegian nu avusese aprobarea amiralității să ridice ancora, vinovați au fost găsiți căpitanul Le Medec și pilotul McKay. La 4 februarie sentința tribunalului specifică, în 13 puncte, că cei doi n-au respectat regulile de prevenire a ciocnirii navelor pe mare. Tribunalul cerea urmărirea penală a pilotului și recomandarea autorităților franceze să-l judece pe căpitan.

Tribunalul nu îndrăznise să acuze de catastrofa de la Halifax amiralitatea britanică, care ordonase unui vas încărcat cu exploziv să intre în strîmtoarea care străbătea orașul și să arunce ancora în golful Bedford. Căci „Mont Blanc“ ar fi putut aștepta formarea convoiului englez și în rada exterioară a portului, departe în mare...

În martie 1918, cazul a fost de aceea repus pe tapet la Tribunalul suprem al Canadei. După un an, căpitanul și pilotul au fost eliberați și repuși în drepturi.

Mai tîrziu, Tribunalul internațional care a cercetat acțiunea intentată de cele două companii navale a hotărît că vinovate de ciocnire au fost în egală măsură ambele vase.

L. Skriaghin

INTERVIU

Ia Savvina printre noi

A coborât în holul hotelului „Ambasador“, pârînd, în fotofotografie, o pasageră oarecare, cu o figură inteligentă și puțin obosită de intelectuală. Față în față cu Ia Savvina mi-am amintit de o frază dintr-o cărțuie veche despre Bette Davis (pe atunci nu se numeau monografii): „O femeie după care n-ai întoarce capul pe stradă, dar, în lumina reflectoarelor, ce miracol săvîrșește talentul ei...“

Se pregătea de devină ziaristă — și a și devenit, deși între timp lumea a cunoscut-o ca pe Doamna cu cățelul.

— Izbutiți să vă imaginați o clipă că s-ar fi putut să nu ajungeți actriță? Că întâmplarea n-ar fi făcut ca Bala-

Buzele și bărbia au început să-i tremure... (Ia Savvina în rolul Soniei)

lov să vă recomande lui Iosif Heifit atunci cînd acesta căuta o „Doamnă cu cățel“? Bineînțeles, la început n-a fost întâmplarea, ci talentul dumneavoastră, totuși să o punem și pe ea la socoteală. Așadar, talentul — una la mină, șansa — două. Și ce-i mai trebuie unui actor?

— Nu știu exact. Probabil că și multă muncă, dar să vedeți ce lucru curios mi se întâmplă mie: cele mai bune rezultate le obțin atunci cînd nu fac eforturi speciale, cînd îmi vîd de treburile curente — gospodărie, ziaristică, radio, televiziune, cînd îmi umplu viața în mod obișnuit, iar repetițiile se intercalează printre alte ocupații. Apoi constat că, de fapt, în tot acest timp m-am gândit la rol, acesta a existat în mine. Așa și în ziaristică, scriu dintr-o răsuflare, dar pînă atunci redacția așteaptă cite patru luni un articol, patru luni în care eu mă chinuiesc și nu pot așterne pe hîrtie nici un rînd, pentru ca deodată să țîșnească totul și să nu mă mai opresc de la primul cuvînt pînă la punctul final. Cînd filma în „Hamlet“, Smoktunovski a spus o vorbă care exprimă bine această stare a mea. L-am vizitat într-o pauză pe platou și l-am găsit făcînd gume și pozîndu-se cu toți de pe acolo. M-am simțit dator să-l cert: „Ești totuși Hamlet!“

arta
ca arta arta
arta arta arta
arta arta arta arta
ta arta arta arta arta ar
arta arta arta arta arta
ta arta arta arta arta art
arta arta arta arta arta :

La care el mi-a răspuns serios că n-are destulă putere ca să se gîndească la rol și în pauză. În perioada de amatorism, la teatrul studentesc din Moscova aveau odată de interpretat un rol foarte greu și am fost sfătuită să mă concentrez etc. Am ascultat, dar cînd am ieșit pe scenă n-am mai putut face nimic: încordarea pregătitoare mă consumase. De cite ori urmăresc ce fac actorii mei preferați — Smoktunovski, Iurki — îmi aduc aminte de remarcă lui Hegel că inspirația înseamnă stăpînire desăvîrșită a meseriei. Iată idealul pentru un artist: sub aparența improvizăției, a spontaneiității există o permanentă preocupare pentru secretele meseriei perfect însușite. Dar să știți că acum fac teorie, fiindcă o cere interviul; practic, cînd lucrez nu mă preocup de nimic. Singurul lucru la care mă gîndesc e ce simte eroina mea, totul depinde de ce simte, chiar și o mișcare a capului.

— Vă datați, deci, debutul din perioada de amatorism?

— Da. În 1958 am interpretat, ca amator, primul rol, pe care îl consider și cel mai bun. Cred că avea ceva ce se pierde cu timpul și n-ar trebui să se piardă: puteam ieși la rampă și privi perfect liniștită drept în ochii spectatorilor. Cînd am reluat rolul ca profesionistă mi-a fost greu, am constatat că nu mă pot uita nici măcar în sala goală, necum în ochii spectatorilor.

— Faceți parte dintr-o categorie foarte prețioasă de artiști, aceia care izbutesc să spună de fiecare dată ceva în plus, sau puțin altfel, rămînînd ei înșiși. Mă gîndesc, de exemplu, la variațiunile dumneavoastră pe tema bunătații.

— Eu pornesc de la ideea că esențial la fiecare personaj este firescul lui, ceea ce-i caracteristic numai lui și de aceea, în funcție de o anumită situație concretă, el se va purta măcar puțin altfel decît ceilalți. Apoi cred că actorul, ca și scriitorul, are dreptul la stilul lui. Anna Magnani rămîne Anna Magnani, o mare actriță, Jean Gabin, rămîne Jean Gabin, un mare actor și îi recunoaștem imediat, așa cum putem deosebi — chiar în traducere! — pe Villon de Verhaeren. Bineînțeles, și de data asta fac tot teorie, nu înseamnă că pot și eu.

— Spuneți-mi, este o coincidență sau un criteriu de alegere a rolurilor faptul că eroinele dumneavoastră sînt pline de omînie? Poate că tocmai asta căutați în ele?

— Nu toate sînt așa. Am interpretat odată un rol după care prietenii mi-au spus cutremurați că sînt o femeie infernală. În general, hu îmi aleg rolurile. Dar le joc cu plăcere pe acelea care concentrează trăsături, manifestări pe care ori le iubesc, ori le urăsc. În „Subiect pentru o scriere“ am jucat-o pe sora lui Cehov. Maria Cehov a fost un fel de înger, care și-a sacrificat fericirea de dragul fratelui său. Pictorul Levitan a cerut-o în căsătorie, iar ea l-a refuzat, ca să nu-și părăsească fratele. N-am putut-o ierta că și-a ratat viața din cauza lui, n-avea dreptul, și prin ea l-am acuzat și pe el că i-a acceptat sacrificiul. Iată ce a rămas din personajul angelic.

— Vorbiți-ne, vă rog, despre rolul dumneavoastră din „Vise din Petersburg“.

— Sonia Marmeladova poartă la Dostoievski o enormă încărcătură de idei într-un minimum de posibilități de exprimare. Raskolnikov are la dispoziție un roman întreg, Sonia, practic numai trei scene, iar răspunderea ei pentru Raskolnikov este uriașă. Raskolnikov îi spune „nebuna“, în sensul de sfîntă. Asemenea oameni, care să se jertfească pentru alții inconștient, neurmîrînd nici un folos, nu există. Este un caz cînd putem spune nu de dragul cuvintelor frumoase că un om trăiește pentru oameni, fără a se gîndi măcar la asta. Ba nu, astfel de oameni trebuie să existe, altfel lumea s-ar nărui. Sonia este cum este nu prin educație, nu sub influența altora, ci pentru că așa a creat-o natura. De aceea și poate suporta tot ce se abate asupra firavei ei făpturi. Aceasta este esența rolului. Forma am luat-o tot de la Dostoievski: „Buzele și bărbia au început să-i tremure, însă ea a găsit puteri și s-a stăpînit“.

Iulia Scutaru

CINEMA

Patru in metropolă

Oamenii se tem puțin de primul contact cu un oraș mare. Mai ales cînd vin din cite o localitate tihnită de provincie, în care toți se cunosc și își știu rostul, e firesc să se întrebe cum se vor simți, cum îi va primi metropola. Această situație destul de banală — cineva vine într-un mare oraș necunoscut — constituie punctul de plecare al filmului „În trecere prin Moscova“.

Filmul e alcătuit din patru scheciuri, legate prin această idee conducătoare. Situația se repetă în fiecare scheci. Patru oameni se găsesc pentru întâia oară la Moscova, în trecere. Un marinar în permisie trebuie să transmită unei prietene din capitală poeziile unui camarad care așteaptă cu nerăbdare să-și vadă numele tipărit; un tînăr specialist venit în delegație trebuie să ducă o scrisoare la ministerul de resort; un bătrîn țaran turkmen, care la apusul vieții a hotărît să facă ceea ce n-a făcut niciodată: să călătorească, vrea să-și vadă cu această ocazie nepotul și un șofer vrea să profite de prezența lui la Moscova pentru a reîntîlni o fată cu care a copilărit și pe care a iubit-o cîndva. Patru proiecte mai mult sau mai puțin greu de realizat, atunci cînd nu știi pe nimeni și trebuie la fiecare pas să te adresezi unor necunoscuți.

Cei patru eroi, a căror soartă se uriașează pentru o clipă cu aceea a uriașului oraș, înțeleg în scurtul lor periplu oameni de tot felul, se confruntă cu situații diferite. Dar nici o clipă nu se simt străini, „respinsi“, pretutindeni găsesc înțelegere, amabilitate, dorința de a le veni în ajutor.

Comunicarea îi face pe oameni mai buni, îi ajută să-și scoată mai ușor la iveală calitățile — aceasta este ideea, generoasa idee, a acestor patru

Unul din cei patru, specialistul (Serghei Șakurov) și o cunoscutină (Intimplătoare (Lidia Konstantinova))

scheciuri. Ea l-a atras în mod special pe regizorul Ilia Gurin în scenariul tinerilor scriitori Gherman Drobiz, Boris Lobkov, Ludviga Zarjevskaja și Anna Paifk.

Prin acest film, Ilia Gurin polemizează cu descurajanta teorie a incomunicabilității. El încearcă să demonstreze, într-o pledoarie de îngrijită tinută artistică și reconfortantă, că prin însăși natura sa omul este făcut să colaboreze cu semenii lui, să trăiască printre ei.

De altfel umanitatea a ajuns de mult la concluzia că omul este un animal sociabil. Cu mult înainte de a apărea teoria incomunicabilității.

PRIM PLAN

Belafonte predicatorul

Zîmbetul fotogenic și figura plăcută a acestui bărbat, vocea lui ușor răgușită, pătrunzătoare, care l-a ajutat să iasă din anonimat și să răzbească la celebritate, sînt bine cunoscute publicului american și străin. Acum, însă, Harry Belafonte vorbește despre

calitatea sale fizice ca despre o povară de care ar vrea să scape. El își amintește de greutățile pe care le-a avut de învins, de lupta pentru o identitate artistică, care l-a dus, în cele din urmă, la recentul triumf înregistrat cu rolul zdrențărosului predicator din filmul „Buck și predicatorul“. Celălalt rol titular este interpretat de bunul prieten al lui Belafonte, cunoscutul actor de culoare Sidney Poitier. Care semnează și regia acestui film despre doi negri care izbutesc să vină de hac unei bande de „vînători de capete“ albi.

— Personajul creat de mine pe estradă — mi s-a plîns Belafonte — m-a urmat — mi s-a plîns pe plînsurile de filmare. Pentru mulți ascultători devenisem pur și simplu băiatul simplu și deschis care ieșea pe scenă îmbrăcat ca ei — în blue-jeans și cămașă cu guler răsfrînt — și cînta cîntecele lor, indemnîndu-i să mediteze la viața pe care o duc. Intrînd în sala de cinema, oamenii aduceau cu ei această imagine care îi împiedica uneori să înțeleagă ceea ce vroiam eu să le spun atunci cînd acest lucru nu se potrivea cu ceea ce știau ei despre mine. De altfel, nici mie nu mi-a fost ușor să „anim“ personajul predicatorului. Am avut de muncit serios, a trebuit să-mi estompez propria personalitate, să „îmbătrinesc“.

Filmul s-a înscris ca un eveniment, iar despre Harry Belafonte se vorbește acum ca despre o „revelație“ în cinematografie.

În scenariul filmului „Buck și predicatorul“, care evocă cruzimile „vînătorilor de capete“ care îi urmăreau pe negrii eliberați și-i înroșeau cu sînu în sud, în jugul sclaviei, Belafonte a văzut o admirabilă realizabilitate de înfățișare a tabloului realist al situației negrilor americani, care de la războiul de secesiune n-a mai suferit schimbări esențiale.

— Cînd am citit scenariul lui Drake Worker, cel mai mult mi-a plăcut faptul că cele două personaje centrale erau înfățișate pe fondul unor importante evenimente istorice despre care majoritatea americanilor, atît albi cît și negrii, nu știe nimic. Ne-am străduit să arătăm lucrurile așa cum s-au petrecut în realitate, evitînd îngroșările subiective. Sigur că mi bucur de succesul filmului, deși personal nu-l consider o mare operă de artă. De altfel nici eu, nici Sidney nu ne-am propus asta. Am vrut să facem un film cu rezonanță socială și politică și putem afirma cu conștiință împăcată că am făcut un film cinstit.

G. Fletlin

REFLECTOR

Act fără cuvinte“ va marca debutul de regizor al binecunoscutului dramaturg Samuel Beckett. Rolul principal va fi interpretat de Rod Steiger.

Louis Bunuel la ordinea zilei în Franța. Ca regizor realizează „Farmecul discret al burgheziei“, cu Stephane Audran și Bulle Ogier în rolurile principale. Iar ca scenarist colaborează cu tînărul regizor Ady Carrou la filmul „Călugărul“, al cărui protagoniști sînt Nathalie Delon și Franco Nero.

Alexandr Stolper ecranizează „Pieșă“, într-o manieră de anchetă reportericească.

PSIHOLOGIE

Cum citim, cum reținem

De ce ne cunoaștem atât de bine data nașterii, încât o spunem dintr-o suflare chiar dacă în clipa aceea sîntem treziți din somn? Dar cîți dintre noi ne amintim la fel de precis data nașterii părinților, fraților și, eventual, a bunicilor noștri? Cînd s-a născut Nicolae Bălcescu ori Karl Marx? Cum înregistrăm un număr de telefon și de ce formăm automat numărul celui mai bun prieten pe cînd, dacă sunăm la noi acasă, uneori trebuie să ne gândim o clipă? Cum se face că o gospodină ex-

nate cu exerciții orale, cu condiția ca formularea noțiunilor să fie și în acest caz riguros exactă. Intransigența este indispensabilă, aproximația nu face decît să ne dea iluzii deșarte. Practica orală poate fi făcută în familie, cu prietenii sau cu colegii de învățatură. Primul pas e, poate, dificil, dar merită osteneala.

Memoria umană poate fi asemănată cu o sită. Așa cum aceasta lasă să treacă apa, de pildă, și reține nisipul aurifer, tot așa informațiile trecătoare,

Memoria recepționează numai informații care nu o lasă indiferentă

perimentată știe pe dinafară multe rețete, încît nu mai are nevoie să recurgă la cartea de bucate?

E ușor de constatat că răspunsurile la întrebările de mai sus pot fi deduse pe de o parte din frecvența cu care sînt utilizate datele la care se referă, din necesitatea ca ele să fie în permanență „la îndemînă”, și pe de altă parte din existența unor motive puternice care incită la reținerea unui anumit fapt, unei situații, unor date. Așadar, **experiența și interesul** (sau **motivarea**, cum se spune în ultima vreme) joacă roluri hotărîtoare în „productivitatea” memoriei, în capacitatea ei de înmagazinare și de recuperare sau reproducere a datelor. În formularea psihologului sovietic L. S. Vigotki, „Memoria înseamnă antrenarea și utilizarea într-o situație de moment a experienței dobîndite anterior. Interesul alimentează permanent tendința de a acumula material, și este deci, în ultimă instanță, un dispozitiv de sortare, care alege impresiile și le îmbină într-un tot”.

Dar eficacitatea memoriei trebuie verificată continuu. O metodă de control este aceasta: întocmim o listă de noțiuni generale dintr-un domeniu (de exemplu: revoluția tehnico-științifică, creșterea exponențială, explozia informațiilor, cercetarea fundamentală, cercetarea aplicativă, computere, adunarea datelor, memoria magnetică, cartoteci, fișe perforate, programatori, etc.) și le împărțim în trei grupuri: cunoscute, necunoscute și incerte. După aceea să încercăm să dăm, în scris, definiția noțiunilor clasificate drept cunoscute. Ce se va întîmpla? Vom constata, probabil, că nu vom izbuti să așternem pe hirtie o definiție satisfăcătoare pentru toate cuvintele cu care ne-am crezut familiarizați. Cu alte cuvinte, eficiența memorizării este mai mică decît ne-am așteptat. Concluzia? Noțiunile trebuie să fie atât de integral și de bine imprimate în memorie, încît ori de cîte ori avem nevoie de vreuna, ea să ne apară instantaneu în ochii minții. Pentru a obține, însă, înregistrări indelebile trebuie să ne exercităm mereu, deoarece, ca și în cazul trupului, vigoarea memoriei se menține prin exerciții. Compunîndu-ne singuri și rezolvînd probleme de felul celor precedente, vom avea satisfacția să constatăm că de la o dată la alta devenim mai siguri pe cunoștințele noastre. Exercițiile scrise pot fi înlocuite sau, mai bine, combi-

de mică importanță se strecoară prin memorie: ele nu sînt înmagazinate, ci sînt uitate. Numai materialul esențial, care va rămîne mult timp neschimbat și utilizabil se „depune”, este reținut. Evident, comparația se oprește aici. Datorită caracteristicilor sale funcționale memoria nu se limitează la o sortare mecanică, ci intervine activ. Ea caută și realizează o clasificare rațională a noțiunilor, determinată de conținutul acestora, înalță puncte de sprijin pe care să așeze cunoștințele noi și stabilește relații între noțiunile vechi și cele noi, relații ce pot fi doar asociații, dar pot deveni și creații. Iată și modalitatea de a antrena memoria în acest sens. Citim foarte atent un articol, ne gândim la el și încercăm să stabilim dacă am și clasificat neintenționat, încă de pe cînd citeam, unele idei cuprinse în el; în general așa facem. Trecem apoi la o clasificare veită a materialului și comparăm eele două clasificări. De obicei, ele nu corespund și nici nu trebuie să corespundă. Elaborînd și alte clasificări posibile ale ideilor cuprinse în articol și comparînd calitățile și defectele diverselor clasificări, ne „ascuțim” mult capacitatea de memorizare.

La rîndul lor, punctele de sprijin pot fi comparate cu pilonii care susțin un pod. Pilonii memoriei trebuie să fie aleși cu grijă și înfipti bine în

„fluviul” de cunoștințe pe care vrem să-l stăpînim. Ei sînt reprezentați de noțiunile generale. Exercițiul cu articolul poate fi repetat: extragem ideile principale după o primă citire obișnuită și apoi, după una extrem de atentă, le completăm.

Trebuie, de asemenea, să menționăm că indiferența face casă bună cu uitarea. Mai degrabă reținem un lucru pe care l-am privit cu dezaprobare sau antipatie. Detașarea este deci total neindicată. Dar „tocitul”, are vreun efect? Evident, imprimarea automată dar sistematică a noțiunilor prin repetarea lor de nenumărate ori contribuie la memorizare, dar este un procedeu neeconomic. Mult mai bine e să pornim de la înțelegerea noțiunilor care atunci se întipăresc fără greș și definitiv.

FIZIOLOGIE

Creiere cu antenă

Un specialist californian a „înlocuit” o întreagă zonă din creierul unei maimuțe cu un calculator și îi dirijează acum mișcările membrelor din față. Alt specialist a „montat” tot în creierul unei maimuțe un dispozitiv special, iar de la panoul de comandă al unui calculator îi „controlează” emoțiile. Încît animalul nu se poate supăra dacă „nu vrea” mașina.

Încercarea de a cupla un organ atât de complex cum este creierul cu simulete, bobine și releie pare la prima vedere extrem de hazardată. Într-adevăr, e vorba de „montat” în creier contacte, de descifrat codul celulelor nervoase, de pus creierul în legătură cu o antenă care să-i facă contactul cu emițătorul calculatorului!

Pînă a ajunge să realizeze aceste performanțe, dat fiind că le-au realizat, specialiștii amintiți au studiat cu atenție următoarele împrejurări. În primul rînd, creierul nu „simte” durerea și prin urmare poate fi străpuns în orice zonă cu sonde electrice. În al doilea rînd, acest organ nu seamănă cu un depozit încărcat haotic cu tot soiul de informații, ci fiecărei categorii de informații îi este rezervat un loc anume unde ajunge printr-un canal propriu. Cunoșcînd aceste lucruri specialiștii au putut opri deliberat anumite reacții, introducînd sonde electrozi într-o zonă sau alta a creierului de maimuță. În felul acesta au aflat ei premisa pentru cuplarea creierului cu calculatorul. Mai rămăsese de „instalat” doar antena și comunicația prin radio cu computerul putea începe. Acum, după ce în experiențele pe animale a fost încheiată și această fază, unii specialiști sînt de părere că peste cîțiva ani și creierul uman va putea fi dotat cu antenă. De ce?

Să ne imaginăm că un ins accidentat a suferit o gravă leziune cerebrală, în urma căreia i-a paralizat jumătatea dreaptă a corpului. Posibilitatea de a cupla creierul cu un calculator ar însemna într-un astfel de caz o soluție salvatoare. „Creierul” artificial ar putea înlocui zona cerebrală vătămată. Că puțin așa au arătat experiențele.

Cu același prilej experimenterii au pus în evidență pe creierul de maimuță mai bine de 200 de puncte prin care au imprimat animalului diverse mișcări. Introducînd, de pildă, în aceste puncte sonde electrozi, ei au putut obține, cu impulsuri electrice rigurose dozate, mișcări dirijate ale ochilor, prețum și închiderea și deschiderea gurii „la comandă”. În experiențele cu un om cu jumătatea dreaptă a trupului para-

știa știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința

lizată, specialiștii au constatat că excitația electrică a unei zone cerebrale l-a ajutat să-și ridice mîna paralizată, provocîndu-i în același timp și alte reacții motoare. Dar aceste mișcări nu erau coordonate. Ele ar putea deveni coordonate numai dacă semnalele „artificiale” transmise prin radio ar „coincide” cu semnalele naturale ale scoarței cerebrale.

În actualul stadiu al cercetărilor, animale de experiență sînt „cuplate” la computer prin fire. Ulterior, la om legătura ar putea deveni invizibilă. Antene minuscule ar putea fi montate

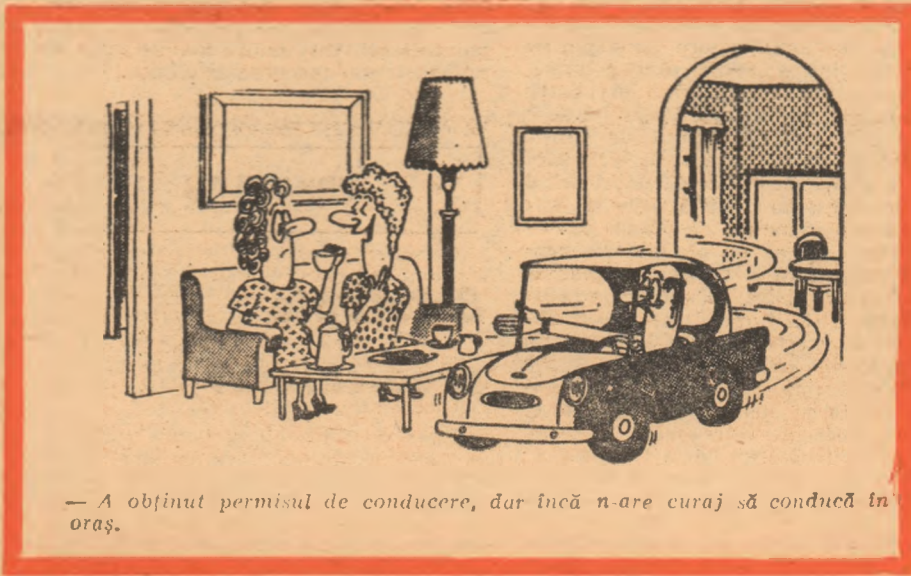

În funcție de semnalul transmis în creierul maimuței, aceasta ori nu arată nici un interes față de jucăria păpușă, ori se înfurie și e gata să o sfișie, ori în sfîrșit manifestă față de ea dragoste maternă.

chiar pe sonde. Prototipul acestor antene este un aparat, de mărimea unei monede, care transmite calculatorului semnalele cerebrale, dar funcționează și în sens invers, adică preia semnalele radio emise de computer și le transmite creierului. Evident, și calculatorul va trebui să fie de dimensiuni miniaturale, spre a putea fi purtat în buzunar, de pildă.

„Creierul de rezervă” din buzunar va fi subordonat creierului uman. Purtat de un ins cu o mînă paralizată, el ar fi mereu gata să primească comenzi pentru ridicarea sau lăsarea mîinii. Acum acest lucru se obține prin apăsarea pe un buton de pe panoul de comandă al calculatorului. Pentru viitor, se speră că același efect va fi obținut prin cîteva contracții musculare, ca la comandarea unei proteze.

Alți specialiști încearcă să folosească „creierul” artificial pentru redarea vederii. S-au făcut astfel experiențe cu o femeie de 59 de ani pe capul căreia au fost fixați 80 de electrozi. Cînd experimenterul trimitea spre creierul femeii semnale, aceasta începea să le „vadă” ca pe niște punctișoare luminoase. Ea a putut deosebi astfel triunghiuri, pete de lumină etc.

— A obținut permisul de conducere, dar încă n-are curaj să conducă în oraș.

tehnica .

tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica tehnica tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica tehnica tehnica tehnica tehnica tehnica tehnica

Experiențe similare au fost făcute și cu inși care și-au pierdut auzul. Și la fel incununate de succes. In sfirșit, rezultate incurajatoare s-au obținut și cu dirijarea somnului.

Dacă se va izbuiti atenuarea, grație calculatoarelor, a impulsurilor cerebrale care declanșează minia, turbarea și alte porniri agresive, ar deveni posibilă și tratarea unor boli astăzi greu de vindecat sau chiar incurabile. Metoda a fost, de altminteri, experimentată pe o maimuță bolnavă de nervi care, la primele semne de „nebulie”, era ca prin farmec calmată de computer.

CURIOZITĂȚI MATEMATICE

Vechi și noi

Deși matematica este o știință exactă, are și ea curiozități ca toate domeniile de cunoaștere. Unele sînt cunoscute de secole, altele sînt descoperite abia astăzi. Iată, de pildă, un exercițiu de înmulțire oarecum ieșit din comun, care făcea deliciile matematicienilor pasionați încă în secolul XVII.

- 777 × 143 = 111 111
- 777 × 286 = 222 222
- 777 × 429 = 333 333
- 777 × 572 = 444 444
- 777 × 715 = 555 555
- 777 × 858 = 666 666
- 777 × 1001 = 777 777
- 777 × 1144 = 888 888
- 777 × 1287 = 999 999

Și acum iată o curiozitate mai recentă care uimește prin succesiunea cifrelor. Dacă suma a două, trei și patru cifre succesive din exemplul de mai jos este egală cu 3, 6 și 10, suma cuburilor aceluiași cifre este egală cu pătratul sumei lor.

$$1 + 2 = 3$$

$$1 + 2 + 3 = 6$$

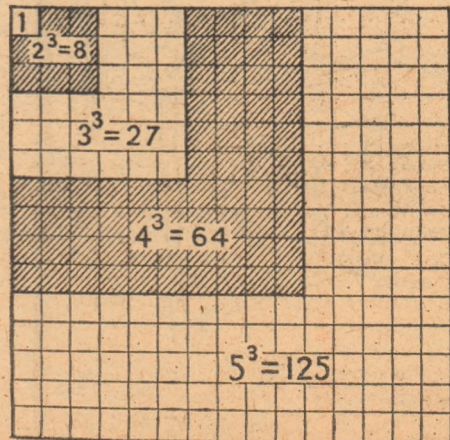
$$1 + 2 + 3 + 4 = 10$$

$$1^3 + 2^3 = 3^2$$

$$1^3 + 2^3 + 3^3 = 6^2$$

$$1^3 + 2^3 + 3^3 + 4^3 = 10^2$$

In sfirșit, iată și reprezentarea grafică a afirmației aplicată la cifrele cuprinse între 1 și 5.

FIZICĂ

Razele cosmice, un secret tenace

Razele cosmice au fost descoperite de mai bine de jumătate de secol. Studiind atunci radioactivitatea, fizicienii au remarcat în un moment dat un fenomen ciudat: în camerele de ionizare materia era mereu ionizată, deși nu exista nici o sursă artificială de radiație. La început, misterioasa sursă de energie a fost numită „curent termic”. Se credea că ar fi produsă de radiația radioactivă a Terrei. Dar atunci cînd camerele de ionizare au fost instalate în aerostate s-a constatat că, odată cu înălțimea, „curentul termic” creștea în loc să scadă. Încît a fost formulată o nouă ipoteză, aceea a originii cosmice, dar despre natura ei nu se știa nimic.

Ceva mai tirziu au fost descoperiți pozitronii, trei tipuri de mezoni, și s-a stabilit că particulele radiației cosmice sînt dotate cu energii fantastice. Acceleratorul de la Serpuhov, cel mai puternic din lume, poate accelera particule de materie pînă la energii de 10¹¹ eV, dar energiile maxime ale radiației cosmice primare înregistrate pe Pămînt depășesc 10²⁴ eV. Energia unei astfel de particule este suficientă pentru a încălzi un gram de apă pînă la 40 de grade Celsius, iar aceea a unui gram de particule cosmice ar fi mai mult decît îndestulătoare pentru a topi toate ghețurile Antarticii și Groenlandei, a încălzi apa astfel obținută pînă la 100° C și a o evapora complet!

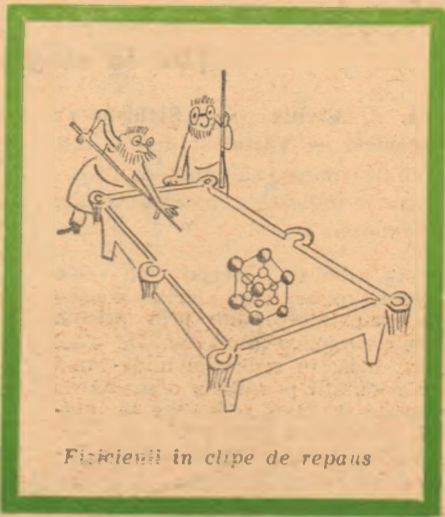
Pentru fizicieni, razele cosmice sînt singurul mijloc ce permite studierea interacțiunilor nucleare la supraenergii. Cu cît este mai mare energia particulelor care se ciocnesc, cu atît pot fi pîrtrunse mai bine tainele structurii materiei. Dar razele cosmice sînt foarte greu de studiat, întrucît numai cele secundare ating suprafața terestră. Pîtrunzînd în atmosferă, cea mai mare parte a particulelor se ciocnesc de atomii atmosferei, pierd din energie și formează o cascadă de particule secundare cu energie mult mai mică. Lansarea în ultimii ani de sateliți cosmici a venit să ușureze mult activitatea fizicienilor.

In felul acesta, Cosmosul a devenit un gigant laborator de fizică în care se realizează experiențe care, pentru moment, sînt de neconceput pe sol și care, poate, vor permite rezolvarea unui mare număr de probleme fundamentale ale fizicii particulelor elementare (demonstrarea, de pildă, a existenței quarcurilor, ipotetice particule elementare ale materiei). Chiar primele zboruri ale aparatelor științifice către limitele atmosferei au dus la importante descoperiri asupra compoziției chimice a „vizitatorilor” din Cosmos. S-a stabilit, astfel, că ei conțin de sute de mii de ori mai multe nuclee de litiu, beriliu și bor decît corpurile cerești. Fizicienii consideră că aceste elemente provin din interacțiunea unor elemente chimice mai grele cu plasma interstelară. Dar s-ar putea și ca ele să reflecte raportul care a existat odinioară între elemente, căci savanții evaluează vîrsta medie a razelor cosmice la mai multe zeci de milioane de ani. Se presupune deci că elementele de mai sus, care s-au consumat în măruntaiele stelelor, erau odinioară mult mai frecvente în Univers și că s-ar fi conservat în radiația cosmică, așa cum pe Pămînt s-au păstrat plante și animale din trecutere ere geologice.

Pe de altă parte, razele cosmice sînt mai bogate în nuclee grele și foarte grele decît natura care ne înconjoară. In Galaxia noastră există astfel de 30 de ori mai multe nuclee de aur, cositor și uraniu decît în Soare, stele și gazul intersideral. Încît specialiștii din multe țări lucrează acum intens la elucidarea acestor paradoxuri ale razelor cosmice. Deocamdată s-a putut stabili că aspectul energiei protonilor se deosebește de acela al nucleelor mai grele, dar nu se știe încă care e cauza.

Misiunea satelitului artificial „Interkosmos-6”, lansat în cadrul programului de cooperare al țării noastre și a Uniunii Sovietice, a fost urmarea logică a experiențelor științifice realizate la bordul sateliților din seria „Proton”. Pe „Interkosmos-6” a fost utilizată, însă, o metodă de experimentare mult mai perfecționată. În afara elementelor analoge celor de pe „Protoni”, în acest caz au intrat în acțiune emulsiile nucleare și camere cu scinte. În emulsiile nucleare fiecare particulă primară își lasă „cartea de vizită”, indicînd nu numai numele (natura ei), ci și comportamentul (parametrii interacțiunii). Încît, după dezvoltarea

rea ei și confruntarea cu alte date, fizicienii pot analiza evenimentele produse în microcosmos atît din punctul de vedere al fizicii nucleare, cît și al cosmogoniei. In felul acesta savanții speră să obțină noi informații științifice, care să ridice încă un vîl de pe secretele naturii.

Fizicienii în clipe de repaus

COSMONAUTICĂ

Cind „Soiuz” și „Apollo” vor zbura împreună

In iulie 1972, specialiștii din cadrul Academiei de Științe a U.R.S.S. și de la N.A.S.A. s-au întilnit la centrul de zboruri pilotate de la Houston, S.U.A.

Cu prilejul acestei reuniuni a fost pus la punct un proiect de cuplare a navelor cosmice sovietice („Soiuz”) și

o altă navă care s-ar afla în apropiere.

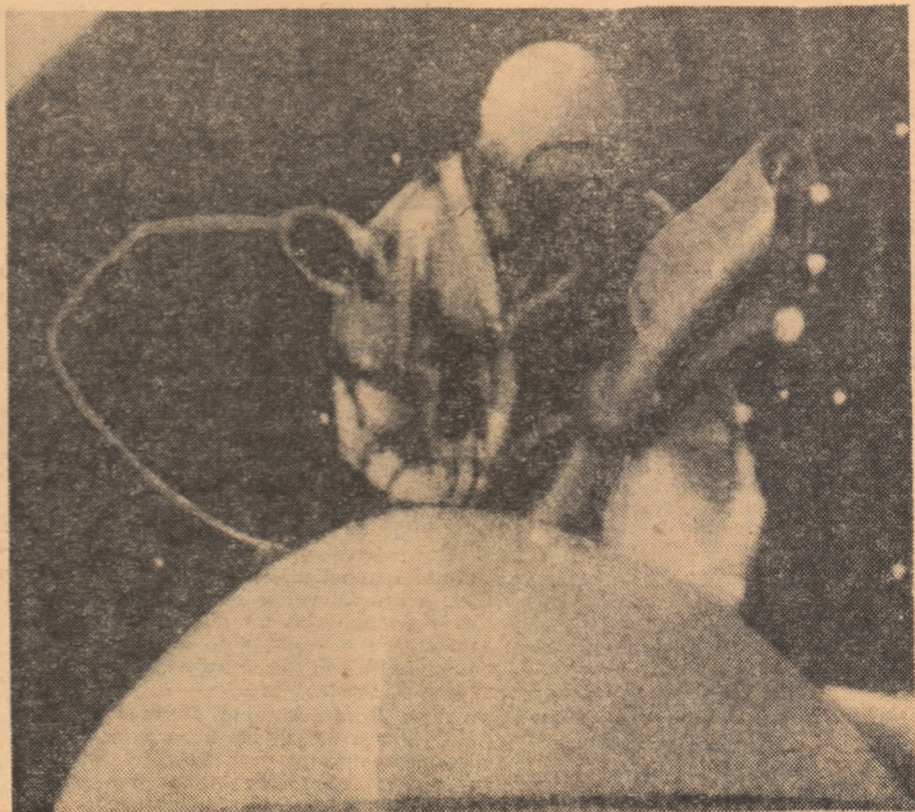
Intr-un recent interviu, acad. Boris Petrov a precizat că, în cadrul acestui zbor comun, mai întii va fi plasat pe o orbită dinainte convenită o navă de tip „Soiuz” cu doi oameni la bord. După șapte ore și jumătate va fi lansată de la Cap Kennedy o navă „Apollo” cu un echipaj de trei oameni. Timp de douăzeci și patru de ore, nava „Apollo” va efectua un zbor autonom, după care va alcătui împreună cu „Soiuz” un sistem cosmic pilotat și stabilizat ca un tot unic.

Zborul orbital comun va dura circa 48 de ore. In care timp cosmonauții vor trece de pe o navă pe alta, vor proceda la experiențe științifice și la emisiuni de televiziune pentru Pămînt. Apoi cele două nave își vor continua zborul separat. „Soiuz” va ateriza pe teritoriul U.R.S.S., iar „Apollo” va ameriza în Pacific.

Mijloacele de acostare și cuplare nu trebuie să plece neapărat de la o concepție identică. Fiecare țară și le va crea independent, dar pe baza unor principii concertate care să asigure compatibilitatea lor. Dificultățile de ordin tehnic care vor trebui rezolvate pînă atunci provin tocmai din faptul că fiecare din cele două țări a pus la punct sisteme de apropiere și cuplare inspirate de propriile programe. După cum se anunță, însă, specialiștii sovietici și americani au și elaborat principii comune și au indicat metodele cele mai potrivite pentru înlăturarea dificultăților. Realizarea în bune condiții a proiectului presupune totuși de aici încolo o muncă intensă și dificilă.

De pe acum se poate însă afirma că dispozitivul periferic de tip „androgin”, Navele actuale, atît cele sovietice, cît și cele americane, sînt fie active, fie mai puțin active. Nava activă are un cap de imbinare, iar cea pasivă un con de primire. In felul acesta se poate cupla numai o navă activă cu una pasivă. Dispozitivul „androgin” va permite oricărei nave să joace fie un rol activ, fie un rol pasiv. Cepul central al navei active și conul de primire al navei pasive vor fi înlocuite prin petale periferice, prin dispozitive de blocare și piulițe. Dispozitivele de transbordare se vor afla în mijlocul navelor, pentru ca cosmonauții să poată trece de pe o navă pe alta fără a ieși în Cosmos.

Un alt dispozitiv nou va fi compar-timentul special de cuplare, de formă

Reușita experienței care se pregătește îi va scuti pe cosmonauți de primejdioasa ieșire în Cosmos atunci cînd va fi vorba de trecut de pe o navă pe alta

americane („Apollo”) în vederea unui zbor comun.

După cum anunță acum presa sovietică, acest zbor experimental comun va avea loc în a doua parte a anului 1975. Principalul său obiectiv va fi verificarea soluțiilor tehnice, experimentarea mijloacelor pentru realizarea apropierei și cuplării, precum și a sistemelor ce vor permite cosmonauților să treacă dintr-o navă în alta.

Reușita acestui zbor experimental va însemna un mare pas înainte în cosmonautică, dat fiind că după acea zborurile spațiale vor beneficia de un coeficient sporit de securitate, întrucît se va putea realiza cuplarea oricărei nave spațiale sau stațiunii orbitale

cilindrică, care va fi atașat de modulul de comandă al navei „Apollo”. Acest compartiment va avea la extremitatea sa un mecanism de cuplare. El va servi drept coridor de trecere și de sas, adică de cameră de adaptare, întrucît „Soiuz” are o atmosferă alcătuită din aer obișnuit la o presiune de 760 mm., iar „Apollo” are una de oxigen pur la o presiune de 260 mm. Cosmonauții vor trebui deci să rămînă două ore în sas spre a se adapta treptat la atmosfera celeilalte nave.

In sfirșit, cosmonauții sovietici vor trebui să învețe engleza, iar cei americani limba rusă. Aceasta va fi, însă, desigur cea mai mică dificultate care va trebui învinsă.

Poșta medicului

P. R. — București: 1) Schimbarea de culoare a secreției vaginale, posibilă în cursul gravidității, necesită totuși, după părerea noastră, un examen microscopic dat fiind că poate exista o infecție cu *Trichomonas*. 2) **Impotriva pruritului vulvar:** băi calde, urmate de loțiuni sau aplicări de comprese cu: Rp. Mentol 0,10 g, acid fenic 3 g, hidrat de clorat 6 g, glicerină 30 g, oțet aromatic q. s. 150 g.

BRINDUȘA — București: 1) Pierderile involuntare de urină ale copilului dv. — **enurezis nocturn**, în termeni medicali — pot fi consecința unei anomalii anatomice. Mai frecvent, însă, ele se datorează unei neglijențe de educație sau unui conflict mamă-copil care creează adeseori în psihologia ultimului sentimentul de frustrație afectivă, răspunzător în peste două treimi din cazuri de această tulburare. Vă sfătuim deci să consultați un psiholog și în același timp să realizați o mai strânsă colaborare afectivă cu copilul, folosind sugestia ca metodă de maturizare a personalității sale. Ca tratament medical: restricție moderată de lichide la masa de seară, dind, de exemplu, copilului doar o jumătate de pahar de lapte. Înainte de culcare copilul să fie pus să-și golească vezica. Veți încerca educarea unei gimnastici micționale, fără a trezi însă copilul în cursul nopții și îi veți asigura căldura abdomenului și picioarelor. Puteți încerca, sub control medical, și o cură cu unul din drogurile următoare: Diazepam, Meprobamat, Levomepromazină, Reserpină; 2) În **keratodermiile simptomatice ale calciului**, după o prealabilă baie caldă cu permanganat de potasiu în concentrație slabă, veți face badijonări cu acid tricloracetic 50 la sută în soluție alcoolică, repetate la 4-5 zile, apoi aplicații de Cornemin sau Locacorten (zilnic). Rezultate bune dă și roentgenterapia superficială locală. Ca tratament general: Vitamina A palmitat (50 picături/zi), în cure de 30 zile, repetate după pauze de timp egale. Folcisteină U, o fiolă i. m. la două zile, în serii de 15-20 fiole repetate de mai multe ori, cu pauze de două săptămâni între ele.

LIZI — București: 1) Manifestările circulatorii periferice și edemele, consecință a reducerii funcțiilor hormonale estrogenice, constituie una dintre particularitățile cele mai tipice ale **menopauzei**. De asemenea, foarte puternic este și răsunetul tiroidian față de această etapă a vieții genitale feminine. La menopauză, nu este rar procesul de hipertiroidizare a unei guse preexistente, ca în cazul dv. Pentru înlăturarea acestor tulburări este indicată, în primul rând, sub control medical, o terapie hormonală cu estrogeni de sinteză (Diethylstilbestrol) pe cale bucală, asociată eventual cu Progesteron în doze mici (10-20 mg). Efecte pozitive au și asocierile hormonale cu produse de tipul Lutestan sau Femovirin (Estrotest). În caz că nu puteți tolera produsele tiroidiene, înlocuiți-le cu Antideprin, 3-4 cpr./zi, asociat eventual cu Naposim, 3-4 cpr./zi.

CANTONETA A. — Brașov: Statisticile diverșilor autori arată că **frigiditatea feminină** reprezintă 82 la sută din tulburările sexuale, dacă aceasta poate constitui o consolare pentru dv. Sfătuindu-vă să vă împărtășiți necazurile unui psihiatru sau psiholog de policlinică, nu ne putem ascunde impresia că „bovarizati” starea dv., care exprimă insatisfacțiile unei vieți conjugale ratate. (Înțelegem prin „bovarism” — stare psihică inspirată de drama celebrului personaj literar al lui Flaubert — dorința cuiva de a evada din condiția umană existentă, creindu-și o personalitate nouă, idealizată). Poate de aceea ne solicită avizul... terapeutic la care vă referiți. Drept răspuns, vă atragem atenția asupra acestor gânduri ale regretatului Ibrăileanu din volumul „Privind viața”: „Iubirea extraconjugală... leagă de bărbat și pe femeie numai prin pasiune, în deosebire de viața conjugală, care-i leagă prin atâtea alte interese — interesele micii comunități care e familia — interese care rămân și compensează scăderile pasiunii, ori chiar o înlocuiesc când ea dispăre”.

ROMANA TRISTAN — Satu Mare: 1) Din relațiile dv., cam sumare, avem impresia că **oligomenoreea** (menstruații rare) însoțită de sterilitate se datorează unui **hipotiroidism**, în care caz tulburările ar putea fi înlăturate prin administrarea de extracte de tiroidă (0,02 g de 2-3 ori pe zi). Dacă este o întârziere de maturitate foliculară stimularea secreției foliculinice se poate obține prin administrarea, sub control medical, de estrogeni, la început 1-2 cpr./zi Dietilstilbestrol între a 9-a și a 11-a zi a ciclului, pentru ca în zilele a 12-a și a 13-a doza să fie dublată; veți asocia și Medroxiprogesteron 2-3 cpr./zi în a doua fază a ciclului. Vă recomandăm de asemenea vitamina E, 3 drajeuri/zi. 2) **Impotriva oboselii ochilor**, datorită în parte aceleiași dereglări hormonale, veți instila zilnic în sacul conjunctival conținutul unei fiole de Extract total de ochi (ETO).

A.BROBOADA — Vișeu de Sus, Jud. Maramureș: Înaintea administrării oricărui fel de tratament cu antibiotice sau chimioterapice este absolut necesar un examen al secreției vaginale pentru a se diagnostică natura germenilor sau paraziților care au provocat-o.

TANASE ȘTEFAN — Brașov: Orice spital clinic cu profil de reumatologie sau ortopedie are și un serviciu balneofizioterapie cu aparate și specialiști în kinezoterapie.

LA ÎNTREBĂRILE CITITORILOR

Hipnoza, autohipnoza

(De la magie la știință)

A. Axente — Sighișoara: Pamela — Vaslui și mulți alți cititori doresc să cunoască istoricul și indicațiile terapeutice ale hipnozei.

Istoria hipnozei începe din cele mai vechi timpuri, când stările de conștiință erau interpretate prin prisma credințelor magico-religioase. De altfel și astăzi încă, în regiunile unde mai trăiesc populații primitive, o seamă de aspecte ale riturilor religioase se întemeiază pe tehnica hipnozei.

Ca mijloc terapeutic, hipnoza a în-

căpută din nou pe mâinile șarlatanilor, descoperirile lui Mesmer aveau să reinvie în lucrările oftalmologului englez James Braid, care a introdus pentru prima oară noile denumiri de **hipnoză și hipnotism**. Ulterior, marele neurolog Charcot a arătat că la bolnavii de isterie inducția hipnotică poate produce importante modificări ale stărilor de conștiință, hipnoza fiind asemuită astfel unei „nevroze experimentale”.

Dar ce este în fond hipnoza (de la grecescul **hypnos** = somn)? Din păcate, mecanismul psihofiziologic al som-

nului provocat prin hipnoză nu este încă nici astăzi absolut clarificat. Există două teorii diametral opuse: una, care caută să explice fenomenul pe baza legilor de excitație și inhibiție a sistemului nervos central și definește hipnoza ca un „somn parțial”, în timp ce a doua susține exact contrariul, anume că hipnoza se apropie mai mult de starea de veghe, deoarece ea apare prin metoda concentrării atenției subiectului. Prin tehnica hipnotică obținem deci posibilitatea de a determina la un pacient o stare psihofiziologică modificată, influențând pozitiv condițiile psihice și organice, prin intermediul comunicării create între acesta și hipnotizator.

Nu de mult, pornind de la experimentele hipnotice în terapeutică anumitor boli, medicul german J. H. Schultz a propus o nouă metodă, den-

umită de el „**trainingul autogen**” (în engleză **training = educație**) sau „**autorelaxarea concentrativă**”, care este de fapt o **autohipnoză**. Pentru a crea bolnavului „o stare de euforie binefăcătoare și calmantă”, Schultz îl invită să se concentreze asupra unei serii de formule capabile să-i deștepte imaginea scopului urmărit. Primul timp al autohipnozei urmărește obținerea senzației de greutate corporală, folosind la început formula: „brațul meu e greu”; senzația de greutate trebuie să se întindă apoi progresiv în tot corpul. O a doua fază provoacă în același mod senzația de căldură corporală. Timpul următor sugerează pacientului calmul inimii, apoi al respirației, apoi senzația de căldură abdominală, în fine căderea frunții. În cazul reușitei, metoda autohipnozei creează bolnavului o senzație de calm euforic, de repaos trupesc, de destindere nervoasă și de calm afectiv. După expresia lui Schultz, „autorelaxarea amortizează șocul emoțional al afectelor” punând în repaos centrul nervos superior cu influențe pozitive asupra diferitelor boli funcționale sau organice.

Iată de ce principalele indicații terapeutice ale hipnozei și autohipnozei, prețioase auxiliare ale terapiei medicamentoase și chirurgicale, au în vedere în special maladiile în care dezechilibrul emoțional contribuie la agravarea tulburărilor: ulcerele digestive colice cronice, astmul, tuberculoza pulmonară, angina pectorală, tulburările de ritm cardiac, alergiile cutanate, psoriazisul, glaucomul, urmările traumatismelor, unele obzitate.

Autorelaxarea sau autohipnoza poate aduce ameliorări remarcabile în evoluția bolilor neuropsihice, și duce la restrângerea și chiar suprimarea medicamentelor hipnotice și tranchilizante în: cefalee, insomnii rebele, dismenoree, tulburări ale dinamicii

Indicații terapeutice tot mai surprinzătoare.

ceput a fi practică în Egiptul antic unde existau „temple ale somnului” în care bolnavii erau aduși în transă hipnotică pentru a se grăbi în felul acesta vindecarea lor. Această practică s-a extins mai târziu în Grecia și la Roma, fiind considerată ca o **taumaturgie** cu caracter magic. Hippocrate, părintele medicinei, care a folosit **sugestia verbală** în tratamentul plăgilor, a descris amănunțit „puterea cuvântului” în combaterea durerii.

Din păcate, intrată mai târziu pe mîna „magnetizatorilor” de iarmaroc sau a taumaturgilor șarlatani, hipnoza s-a îndepărtat tot mai mult de știință, care a neglijat și ignorat pasiunile și atît de controversate ei însuși terapeutice.

Abia Franz Antonio Mesmer (1774-1815) a pus bazele studiului științific al fenomenelor hipnotice. Mesmer a pus la punct o nouă și revoluționară metodă terapeutică — „**magnetismul animal**”, considerată de autorul ei ca un remediu universal. Mesmer aplica bucăți de fier magnetic pe diferite părți ale corpului sau făcea bolnavii băi în care introducea bucăți de fier magnetic, sugerîndu-le că le-ar transmite astfel un fluid magnetic. Mai târziu, dispensîndu-se de prezența diverselor corpuri magnetice, Mesmer a putut obține aceleași rezultate prin manevre speciale, așa-numitele „**pase magnetice**”, adică fixarea privirii în „adîncul” ochilor subiectului, după care acesta cădea într-un „**somn mesmeric**” (transa de astăzi). În timpul somnului, la sugestia verbală transmisă de taumaturg, simptomele morbide dispăreau. Pacienții care răspundeau pozitiv la terapia „magnetică” manifestau o amplă gamă de simptome: convulsii, stări de somnolență, somnambulism, catalepsie, expresii variate ale stării hipnotice.

Căzute apoi în desuetudine sau

esculap
esculap esculap
sculap esculap escula
lap esculap esculap escu
esculap esculap esculap
culap esculap esculap escu
p esculap esculap esculap e
sculap esculap esculap escula
lap esculap esculap esculap e

sexuale (impotența psihică, ejaculare precoce sau lentă, frigiditate etc.) ca și în spasmofilie.

NOUTĂȚI

Electricitatea și oasele

O nouă și surprinzătoare metodă terapeutică: la o femeie de 51 de ani, imobilizată de un an în urma unei pseudartroze a osului tibial datorată unui traumatism, s-a obținut o consolidare perfectă cu ajutorul... electricității, prin așezarea catodului în focarul fracturii și a anodului direct pe piele. Prin această „instalație” a fost trecut timp de 9 săptămâni un curent electric de 10 microamperi. În tot cursul tratamentului bolnava a stat în pat cu piciorul în ghips.

Ideea științifică a acestei originale metode are la bază constatarea existenței unei electronegativități relative a extremităților osoase, ca și a focarelor de fractură. O experiență similară făcută pe iepuri a demonstrat încă o dată că fracturile se vindecă mai repede dacă sînt supuse unui curent electric sub 20 de microamperi.

Organe artificiale

Un uter artificial ar putea îngădui menținerea în viață a unui fetus în afara pîntecului matern? O echipă de medici a realizat un uter artificial în care a fost așezată o placentă prelevată imediat după nașterea unui copil. În următoarele 3-5 ore, prin această placentă a circulat sînge, oxigen, glucoză și alte substanțe.

Experimentul are drept scop studierea cauzelor care provoacă nașterea prematură, precum și efectul alcoolului, tutunului, medicamentelor, tulburărilor de nutriție și altor fenomene care pun în pericol viabilitatea copiilor prematuri.

INSULELE TONGA

Tapa și Haamong-a-Maui

În pleta alburie a unei umede dimineți tropicale, în fața vasului nostru țigean, la mare înălțime, ca niște gheizere, valuri înspumate. Îndărățul lor se zăreau contururile insulei Tongatabu, o fișie de pământ lungă și îngustă de culoare verde pe oglinda albastră a oceanului. Din cauza palmierilor zimțaiți, insula amintește de o creastă de balaur ieșind dintr-o apă puțin adâncă.

Tongatabu oferă tabloul tipic al unei insule coraligene: plată, fără munti sau coline și cu un țărm scund. Pe aceste insule, cumplita taifunuri tropicale fac ravagii de neimaginat, căci nu întilnesc în cale nici un obstacol.

Arhipelagul Tonga mai are însă un nume, Insulele Prieteniei, cum l-a numit acum câteva secole exploratorul James Cook. Se știe că celebrul navigator englez a petrecut aproape trei luni în arhipelag lăsând o descriere amănunțită și completă. Cook a găsit că locuitorii din Tonga erau prietenoși și ospitalieri.

Și avea dreptate. Imediat ce „Viteaz“ a aruncat ancora la micul chei al insulei Tongatabu, am primit în dar primul zimbet tonganez. Ni l-a dăruit o fată în rochie neagră, care ieșise în balconul micii gări maritime. Era o polineziană, tipică: zveltă, cu păr negru și față smeadă. Deasupra balconului flutura drapelul roșu cu cruce al regatului Tonga, stat care și-a dobândit independența în aprilie 1970. Și zimbetul fetei de sub flamura steagului a fost pentru noi ca un simbol al însoritului pământ al cărui oaspeți eram.

Din clipa când Magellan a intrat în Oceanul Pacific, această regiune a globului a început să atragă tot mai mulți navigatori din Europa și America dornici de noi descoperiri. În felul acesta, pe hărți au început să apară mereu alte insule, dar „descoperirile“ au adus băștinașilor numai nenorocire. Răpindu-le libertatea, colonizatorii i-au condamnat la muncă silnică pe plantații. Ei au adus în insule boli necunoscute pînă atunci în aceste regiuni care au început să-și secere nemilos pe băștinași.

Această tristă soartă nu i-a ocolit nici pe locuitorii arhipelagului Tonga (697 km², 80.000 de locuitori), pînă nu de mult protectorat britanic. Și totuși, în cei două sute de ani care au trecut de la debarcarea în insule a lui Cook, tonganezii nu s-au dezobișnuit să zîmbească, deși n-au avut parte de o viață ușoară: au cunoscut și războaie,

și nedreptăți ale asupritorilor, și calamități naturale. Dar tonganezii știu să se bucure de viață, de frumusețea insulelor lor, de o sorbitură de lapte proaspăt de cocos, de o recoltă bună de pește sau de o floare trandafirică prinsă în păr.

Imediat ce am debarcat, am și pornit să vizităm insula. În Oceania începuse anotimpul ploilor tropicale, așteptate cu nerăbdare de insulari. Căci sub jeturile calde de ploaie care cad din niște nori imenși crește o luxuriantă vegetație. De aceea locuitorii din această zonă, și mai ales din insu-

Insulari trebăluind pe lângă casă

lele coraligene cum e Tongatabu, se bucură mult de venirea ploilor. Întrucât n-au rîuri și nici alte cursuri de apă mai mici, insularii fac gropi pentru apa de ploaie, pe care o mai adună în bazine mari și în cisterne.

Ploaia încovoiașe crengile palmierilor, culcase iarba și formase în preajma satelor adevărate lăcuiețe. Drumul trecea de-a lungul unui zid aproape compact de palmieri. Principala articol de export al insulei Tongatabu este copra. Fusesem preveniți însă că nu aveam voie nu numai să rupem nuci de cocos din copaci, dar nici măcar să le culegem de pe jos. Căci nuca de cocos este hrana de bază a tonganezilor.

La un moment dat am oprit mașina în mijlocul unui sat. Numai de cît am fost înconjuțați de localnici și apoi poftiți într-o casă. Gazdele au desfășurat un sul dintr-un material deosebit — un fel de hîrtie foarte compactă sau pergament cu desene negre — și l-au întins pe podea ca să admirăm o splendidă operă de artă populară tonganeză. Desenul era foarte original: flori ciudate, semne ininteligibile, miini de zeități, păsări stilizate cu aripi întinse. Pînă la venirea europenilor polinezienii își confecționau din *tapa* (obținută din scoarță de ficus) îmbrăcăminte, covoare, rogojini și așternut de pat căci nu cunoșteau textilele.

Ieșind din sat, pe țărmul oceanului, am văzut la un moment dat un obelisc; o inscripție de pe o tăbliță de bronz informa că, în 1773, acolo debarcase James Cook. Obeliscul era împodobit cu splendide flori, împrejurare care atestă că este un monument cinstit de insulari.

După alți cîțiva kilometri am poștit în fața principalului monument din insulă: misterioasa construcție Haamong-a-Maui, în jurul căreia specialiștii continuă să discute cu aprindere. Lîngă liziera unei păduri se înalță o construcție care seamănă cu

niște porți, durate din uriașe lespezi de piatră, de cîte 30—40 de tone. Nici acum nu se știe cum au izbutit vechii locuitori ai arhipelagului Tonga să cioclească blocurile de piatră, să le transporte la locul respectiv și să le ridice la o asemenea înălțime. O legendă spune că poarta prin care se intra în palatul regal a fost construită în anul 1200, în timpul celui de al unsprezecelea rege din dinastia Tui-Tonga. La o mică distanță de ea se află niște morminte străvechi în care au fost înmormîntați regii din arhipelag. Istoria insulelor a păstrat numele suveranilor care au domnit în Tonga de o mie de ani încoace, încît actualul rege își poate numi strămoșii care au cărmuit țara încă înainte ca Anglia să fi fost cucerită de normanzi.

În Oceania există credința că scoicile aduc noroc, încît în jurul caselor se pot vedea grămezi de scoici. În parcul palatului regal, pe niște postamente, sînt plasate uriașe scoici dințate în copaci ciripesc păsărele cu penajul strident colorat, ca niște flori. Pînă nu de mult în acest parc a trăit un animal socotit sacru de tonganezi. În 1773, James Cook a dăruit monarhului din Tonga o broască țestoasă. Tuimalila, cum se numea reptila, a fost transmisă prin moștenire de la un monarh la altul. Imaginea ei este imprimată și pe monede Tuimalila a murit acum doi ani.

L. Pocivalov

NEPAL

Schimbări în Himalaia

La începutul toamnei, cînd musonul pierde din intensitate, dintr-un cer nu prea întunecat se reped deasupra orașului Katmandu ploii rezezi. Șuvoaie transparente de apă se scurg fără zgomot de pe acoperișurile roșii ale templelor din jurul palatului regal pe asfaltul bulevardului New Road, cea mai animată arteră a capitalei nepaleze. Negustorii ambulanzii își strîng repede mărfurile de pe trotuare în foi de cort, iar posesorii de rîceșe se adăpostesc, în așteptarea clienților, sub coviltirele cărucioarelor. Dar imediat ce primele raze de soare străpung perdeaua de nori, New Road începe să geamă de oameni, iar văzduhul răsună de claxoanele stridente ale mașinilor.

Numele de astăzi al capitalei Nepalului, afirmă istoricii, vine de la o veche pagodă de lemn construită în secolul XVI. Rezistînd războaielor, incendiilor și cutremurelor, pagoda mai există și acum, parcă spre a servi drept model de artă veche cu motive preluate din hinduism. Una din cele două religii din Orient care s-a înrădăcinat în Nepal.

Dar și budhiștii, adepții celeilalte religii, și-au construit lăcașuri de cult: niște turnuri de piatră care trimit sore țării săgeți ascuțite încrustate cu ochi imenși de zeități, din aur și fildeș.

Încît astăzi valea Katmandu e de neconceput fără temple, așa cum peisajul asprei regiuni nordice a țării nu poate fi imaginat fără piscuri înzăpezite. Călătorul care vrea să cunoască bine nordul trebuie să se înarmeze cu răbdare, să fie pregătit sufletește, dar

nu numai sufletește, spre a străbăta săptămîni în șir poteci și defileuri de la o așezare la alta — pe niște mici cai de munte. Cum însă cei mulți străini care vizitează Nepal n-au timp, dar nici chef să facă astfel de călătorii, ei se stabilesc în hotelurile din capitală, cutreieră ziua temple și palate exotice, iar seara frecventează restaurantul modern, în fața de castel medieval, numit „Omul și peștile“, celebru pentru bucătăria rusească și prețurile-i astronomice.

Există totuși și o categorie de vizitatori care se simt atrași de greu accesibilele zone muntoase: Ciomlungma (Everest), Kancenjunga, Annapurna... Care alpinist n-a visat să cîterească aceste vîrfuri? După ce, în 1950, o expediție franceză condusă de Maurice Herzog a cucerit Annapurnă (8078 m), asaltul Himalaiei a continuat, încît acum n-a mai rămas necaladat nici un pisc de peste opt metri. De cea mai mare atenție bucură, evident, Ciomlungma. Cîte mîle sale au fost urcate de 23 de alpinisti, ultima escaladare avînd loc anul trecut, cînd o echipă alcătuită din alpinisti din unsprezece țări, în frunte cu un american, a încercat să urce pentru prima oară muntele pe extremitatea de abruptul versant sud-vestic. După încercarea s-a soldat cu un eșec: membru al expediției a murit, iar ceilalți s-au certat între ei din cauza repartizării rolurilor în cursul escaladării. Fără a minimaliza, bineînțeles, meritele sportivilor europeni și americani, să nu uităm însă că succesele lor ar fi fost de neconceput fără șerpășii, micul popor de la poalele muntelui principal al Himalaiei. Că șerpășii sînt călăuzele și hamalii tuturor alpinistilor.

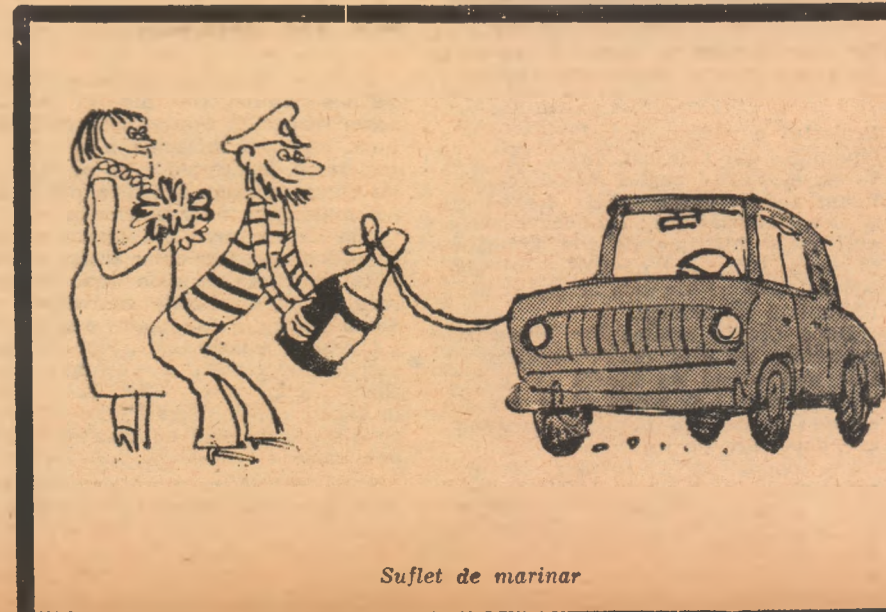
Autoritățile nepaleze percep taxă mică de la conducătorii expedițiilor (ele depind de înălțimea muntelui caladat). De altfel, alpinismul și, mai ales, turismul sînt principalele surse de venituri ale statului. Anul viitor estimează funcționarii guvernamentali Nepalul va obține de pe urma turismului cinci milioane dolari: în ultimii ani țara a fost vizitată de peste un milion de străini.

S-ar putea ca această ultimă cifră să nu pară prea mare cititorilor. Dar să ne amintim că încă acum două sute de ani Nepalul era inaccesibil străinilor. Dinastia Rana, care acaparase întregime puterea, „apără“ cu zel ta de orice influențe din afară. Singurul reprezentant străin admis la Katmandu era atotputernicul rezident al Marii Britanii. Abia în 1951, cînd regele iranic a fost înălțurat printr-o răscoală, s-au prăbușit și zidurile izlării care rupeau regatul de restul lumii.

Ap aproape lipite de Katmandu se înalță zidurile unui alt oraș. Bhaktapur. E riscant însă a-l vizita fără o călăuză. Căci cine se depărtează puțin de foarte puțin de piața centrală, poate ușor rătăci într-un labirint de ulicioare atît de înguste încît pe unele din ele nu încep în același timp de bicicliștii. Mărturisesc că am răsflăcășurat cînd, strecurîndu-se abil pe lîngă care trase de bivoli negri și cu încărcăți cu legături de vreascuri, și ferul a ieșit pe o șosea lată. Soarele la asfîlțit, trimitea raze purpurii, verdele chihlimbariu al tulpinilor crude de orez. Prin sate se vedeau ici-colo, grupuri de elevi în uniformă și cu ghiozdane, ceea ce mi-a amintit o dată mai mult că în văile adăpostite de munții Himalaia se petrec marile prefaceri. Deschizînd larg ușile secolului XX, nepalezii sînt receptivi la ideile noi, care li ajută să găsească soluții judicioase pentru problemele lor.

V. Skosîrev

globul
globul globul
globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul

Suflet de marinar

Statui scitice și elani. Această stranie vecinătate poate fi aflată în rezervația naturală „Askania-Nova” din Ucraina.

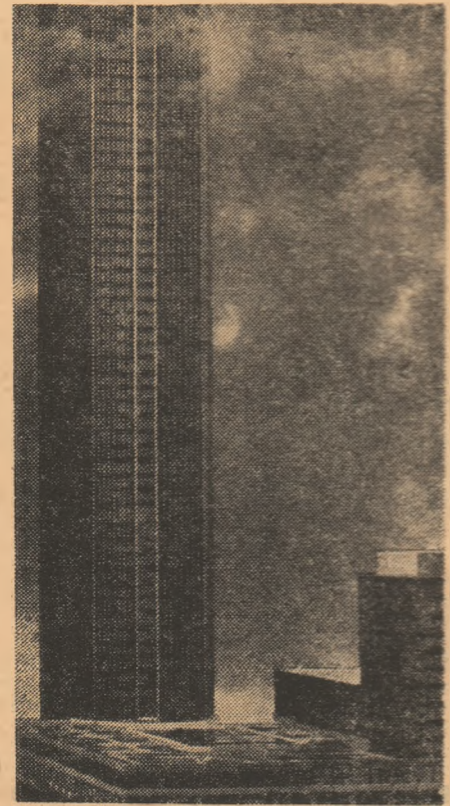
SEMNELE TIMPULUI

Cum se trăiește în nori

Zgîrie-norul „World Trade Center”, construit în ultimul timp la New York, are o înălțime de 412 metri. Abia a fost gata, când unul din constructorii lui, L. Robertson, a declarat:

— Încă anul ăsta am putea începe construirea unui edificiu de patru ori mai înalt!

Ideea nu e nouă, de altfel. Cunoscutul arhitect Frank Lloyd Wright a conceput încă în 1965 proiectul unei clădiri gigantice de beton cu 528 etaje și o înălțime de... doi kilometri.

De unde se vede că în nici o împrejurare nu e bine să fim cu capul în nori!

Proiectul e păstrat în arhivele municipalității din Chicago. Nouă ani mai târziu, arhitectul englez Wilem Frischmann a avut ideea unei construcții și mai cutezătoare: un superzgîrie-nori cu o înălțime de trei kilometri (la bază 120 metri pe 120).. În cele 850 de niveluri ale sale ar putea locui un milion de oameni.

După opinia arhitecților respectivi, proiectele lor sînt perfect realizabile. Dar mai există un aspect al problemei, de care s-ar părea că ei nu țin seama: poate trăi omul la o asemenea depărtare de sol?

Un sondaj făcut printre locatarii zgîrie-norului „John Hancock Center” din Chicago a furnizat răspunsuri contradictorii. O seamă de locatari de la etajele superioare au arătat că pot admira concomitent smog-ul din patru state: Illinois, Indiana, Michigan și

nu văd nimic, căci sub ferestrele lor lunecă norii, iar ei nu știu dacă pe Pământ există sau nu. În aceste împrejurări, ieșirea din casă pentru o vizită sau chiar numai pentru plimbarea ciinelui devine o adevărată problemă. Desi mulți locatari lucrăază chiar în zgîrie-norul unde locuiesc, drumul pînă la serviciu durează tot atît cît o călătorie cu metroul, cu deosebirea că mijlocul de circulație este...ascenzorul.

— Aici, totul e atît de artificial, s-a plîns un locatar. Toată ziua apăsam butoane. Nici o fereastră nu se poate deschide. Ne simțim parcă într-o navă cosmică.

Comparația nu este într-adevăr hazardată — cum remarcă un comentariu din revista „Novoe Vremea” din care împrumutăm aceste date. La prima conferință internațională consacrată zgîrie-norilor, ținută recent la Bethshem (S.U.A.), la care, în afară de arhitecți și ingineri, au participat și sociologi, s-a discutat mult despre tendința psihică și fizică constatată la locatarii acestor edificii. Mulți oratori au atras atenția asupra eventualelor consecințe ce pot rezulta pentru sănătate din viața în cave, în anumite condiții, pot ajunge, pînă la 60-90 de decibeli pe secundă. Ceea ce se poate dăuna în pășuni rîd văderu.

De altfel s-a constatat că cei mai mari alitudinari nu se gîndesc deloc să locuiască în superzgîrie-nori.

MICA ENCICLOPEDIA

Salariu, de la sare...

Sarea e la fel de necesară ca apa, aerul și lumina, căci nici un om nu poate rezista fără sare mai mult de o lună. Iar dacă în lume n-ar mai fi deloc sare, în aceeași clipă ar dispărea nu numai întreaga omenire, dar și marea majoritate a organismelor vii.

Lată de ce sarea era foarte scumpă în antichitate. Dar chiar și azi, în anumite locuri de pe glob unde sarea e rară, valoarea ei este echivalentă cu aceea a aurului, iar uneori o și întrece.

Cuvîntul **salariu**, care vine din latinescul „salarium”, a însemnat inițial „bani pentru sare”. Căci, la început, în Roma antică soldații erau retribuiți cu o sumă de bani cu care să-și cumpere sare.

Rația zilnică necesară omului este de 4-8 grame, iar consumul anual de sare al întregului glob este de 25 de milioane de tone.

Clorura de sodiu este esențială însă nu numai pentru reglarea schimburilor de substanțe din organismul uman,

influențînd pozitiv procesele fiziologice: ea e utilizată astăzi, în mari cantități, în fabricile de conserve și de săpun, la fabricarea sticlei și a hîrtiei, în industria chimică și metalurgică, la prepararea insecticidelor și îngrășămintelor, la curățirea grăsimilor și uleiurilor vegetale, la epurarea apei. Ba și în agricultură. De pe pămînturile tratate cu clorură de sodiu, și mai ales în cazul culturilor de sfeclă de zahăr, morcovi și alte rizocarpe, se obțin recolte mult sporite. Recolta de sfeclă de zahăr se poate dubla și chiar tripla, procentul de zahăr din sfeclă crește... iar zahărul e de zece ori mai scump decît sarea!

DRAGOSTE PÎNĂ LA MOARTE

Fidelitate canină

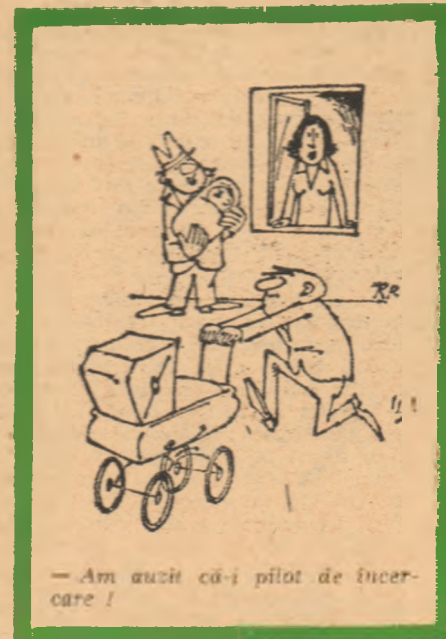
Păstorul José Garcia Gonzalez, dintr-un cătun de lângă Santander (Spania), era bine cunoscut de consătenii lui. De ani de zile le ducea oile la păscut. Într-o zi s-a pripăsit pe lângă el un ciine rămas fără stăpîn. Curînd, cei doi s-au împrietărit atît de puternic, încît Gonzalez îi putea încredința oricînd turma ciinelui său. Dacă n-o făcea, însă, decît arareori, era pentru că ei și Chuco — cum îl numise pe prietenul său — erau acum a-proxime nedespărțiți. Patrupedul îi era recunoscător pentru orice fărîmă de pîine și orice cuvînt prietenos.

Într-o zi din vara asta, José a pornit iar, ca de obicei, cu oile la păscut. Ziua era frumoasă și păstorul s-a simțit ispitit să urce mai sus... Ajuns într-un loc propice, s-a așezat pe o margine de stîncă și și-a împărțit mîncarea cu credinciosul său însoțitor. Cînd soarele a început să ardă, s-a tras undeva la umbră și l-a lăsat pe Chuco să păzească oile. Știa că se poate bizui pe el.

La un moment dat, însă, în timpul somnului, păstorul s-a zvircolit, a alunecat de pe stîncă și s-a prăvălit într-o prăpastie, de la 200 metri înălțime. Ciinele s-a repezit imediat după stăpîn, a încercat să-l miște, l-a lins mîinile, dar José nu mai putea răspunde la mișcările lui.

Văzînd că păstorul nu se întorcea cu oile, sătenii au pornit să-l caute. Într-un tirziu, au dat peste oi, iar apoi au auzit și chelălăitul lui Chuco, care-și păzea acum stăpînul. Cînd oamenii l-au dus pe José în vale, Chuco a rămas toată noaptea gemînd în fața ușii casei unde fusese translatat păstorul.

Iar cînd a doua zi, a avut loc înmormîntarea lui José, Chuco nu l-a mai pîrîit însoțitor. Murise peste noapte.

CURIOSITĂȚI

Tot poluarea

Analiza apei de ploaie și a zăpezii căzute în nordul Statelor Unite a tras un semnal de alarmă: precipitațiile au devenit „surprinzător de acide” după cum le caracterizează un profesor de

... varia
... ia varia varia v.
... varia varia varia v.
... varia varia varia varia
... varia varia varia varia v.
... varia varia varia varia v.
... varia varia varia varia v.
... varia varia varia varia v.
... varia varia varia varia v.
... varia varia varia varia v.

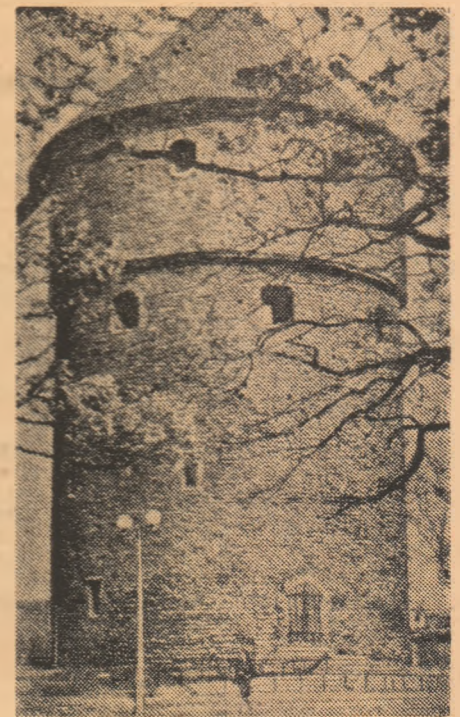
ecologie. Cauza acidității crescute, care s-a dovedit de 10-100 de ori mai mare decît se bănuia, trebuie căutată probabil în agravarea poluării atmosferice; vinovați direcți ar putea fi poluanții gazoși, îndeosebi sulful și oxizii de azot care, în atmosferă se pot transforma în acizi puternici. Fenomenul nu implică nici un risc pentru om, dar se pare că poate deteriora clădirile și influența sistemele ecologice. În acest ultim domeniu, din Suedia au fost raportate o serie de urmări periculoase: dispariția substanțelor nutritive din sol, o încetinire în creșterea copacilor, acidifierea lacurilor și riurilor, care s-a dovedit nefastă pentru păstrăvi și somni. Poluarea atmosferei deasupra Scandinaviei veniți din Anglia și R.F.G.

Turnul

„Privește

in bucătărie”

Cea mai mare parte a vechilor construcții din Tallin au nume proprii. Există astfel ansambluri de case

cu numele „Trei surori”, „Doi frați”, „Tatăl și fiul”. Dar cel mai popular edificiu este totuși turnul Kik-in-de-kek care, în traducere, înseamnă „privește în bucătărie”. Vîrsta: 500 de ani.

Se spune că în timpul construirii acestui turn, în oraș se pusese un mare impozit pe cafea. Paznici amplasați la etajul șase al turnului scrutau atent acoperișurile caselor, identificînd, după fum, locuința unde se fierbea cafea și supunîndu-i imediat pe locatari la impozit.

În secolul 15-16 turnul a devenit o construcție de apărare. Zidurile aveau la temelie o grosime de aproape 4 metri. Din ambrazuri se putea trage simultan cu 30 de arme. În amintirea unuia din asediile orașului, pe locul unde a fost făcută o breșă în turn au fost încastrate în zid șase mari ghiulele de piatră și metal care se mai pot vedea acolo și astăzi.

CASA PRIETENIEI ROMÂNNO-SOVIETICE — BUCUREȘTI

PROGRAMUL MANIFESTĂRILOR pe perioada 10—14 noiembrie

Vineri 10 noiembrie, ora 19: Ciclul: „Omul, legea și societatea”. Simpozion: Promovarea și continuarea întăririi a legalității socialiste”. Vor vorbi: Ioan Constant Manoliu, vicepreședinte al Tribunalului Suprem; Nicolae Popovici, adjunct al ministrului justiției; prof. univ. dr. Ion Filipescu, decanul Facultății de drept a Universității București. Urmează un film documentar și un film artistic.

Simbătă 11 noiembrie, ora 19: Ciclul: „Ideologie și construcție socială”. Colocviu: „Socialismul, generator de noi valori morale”. Participă: prof. univ. dr. Tudor Bugnariu, membru al Academiei de științe sociale și politice; prof. dr. docent Petre Vancea, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România; ing. Dimitrie Grecov, director al Uzinei de pompe București. Discuția va fi condusă de Nicolae Vințanu, cercetător științific la Institutul de științe pedagogice. Urmează filmul documentar „Cel mai tânăr oțel” și un film artistic.

Duminică 12 noiembrie, ora 10, 30: Manifestare pentru tineret. „Un sfert de veac de la proclamarea Republicii”. Conferința: „Magistrale industriale românești — Cetea de foc a Hunedoarei”. Va vorbi ing. C. Dragomir, director adjunct științific al Institutului de cercetări metalurgice. Urmează filmul documentar „Cel mai tânăr oțel” și un film artistic. **Ora 19:** Ciclul: „Univers artistic contemporan”. Discuție la masa rotundă: „Arta activă — expresie a ideologiei timpului”. Participă: prof. univ. Raul Sorban; Cik Damadian, grafician; Paul Bortnovschi, artist emerit. Discuția va fi condusă de Octavian Barbosa, critic de artă.

Marti 14 noiembrie, ora 19: Conferința: „Dramaturgia clasică rusă în viziune contemporană”. Va vorbi prof. univ. dr. Horia Deleanu. Urmează un film documentar și un film artistic. Manifestările au loc în Sala Casei prieteniei româno-sovietice, din str. Batiștei nr. 14.

**UZINA DE FABRICAȚII
REPARAȚII ȘI MONTAJ
PENTRU AGRICULTURĂ
GALAȚI**

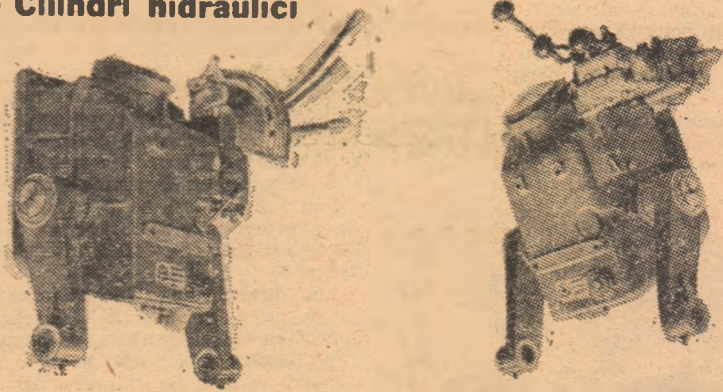
Bd 6 Coșbuc Nr 256

Telefon 15830-15831

EXECUTĂ:

- Scaun hidropneumatic
- Mașina de punctat electrică
- Ridicator hidraulic monobloc in două variante
- Diverse piese de schimb pentru tractoare și mașini agricole
- Barcă cu cositoare subacvatică
- Hidrosfere 60 m. c. — 100 m. c. — 150 m. c.
- Cilindri hidraulici

GALLUS

VOPSEȘTE ȚESĂTURI
DIN MĂTASE, BUMBAC,
LĂINĂ, ROCHII,
HAINE,
BLUZE

ȘI ÎN
ORICE
ALTE CULORI
ȘI NUANȚE

Respectați
modul de întrebuințare
indicat pe fiecare plic
„GALLUS”

● Consultați tabelele de culori „GALLUS” ●

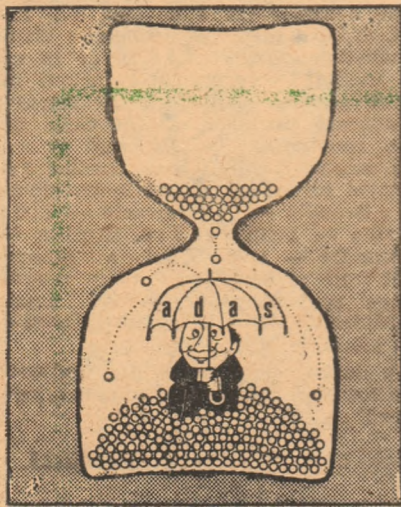
**ASIGURAREA DE ECONOMIE
ȘI INVALIDITATE PERMANENTĂ
DIN ACCIDENTE**

Această asigurare este potrivită mai ales pentru persoanele singure. Ea se încheie de persoane în vârstă de la 16 la 65 de ani, pentru suma asigurată de cel puțin 10 000 de lei sau mai mare, crescând din 5 000 în 5 000 de lei.

Suma asigurată se plătește la expirarea asigurării dacă asiguratul se află în viață sau în caz de invaliditate permanentă din accidente întâmplate în timpul perioadei de plată a primelor. În caz de invaliditate permanentă totală suma asigurată se plătește în întregime, iar în caz de invaliditate permanentă parțială se plătește o parte din suma asigurată, proporțional cu gradul invalidității permanente, independent de suma asigurată care se plătește la expirarea asigurării.

În caz de deces al asiguratului înainte de expirarea asigurării, moștenitorii acestuia primesc o parte foarte importantă a primelor achitate de asigurat.

La expirarea asigurării, asiguratul are dreptul să solicite ca suma asi-

„Înțelepciune”

gurată să i se plătească toată dintr-o dată sau sub formă de rentă anuală.

Cețățeni care ați avut neșansa să-i pierdeți pe cei dragi și să rămâneți singuri, îngrijiți-vă de ziua voastră de mîine, încheind asigurarea de economie și invaliditate permanentă din accidente. Primele de asigurare le plătiți pe nesimțite. Iată tariful de prime pentru 10 000 de lei sumă asigurată:

Durata asigurării (ani)	5	6	7	8	9	10
Prima lunară (lei)	165	135	115	98	85	75

Pentru încheierea asigurării, vă puteți adresa responsabililor cu asigurările din întreprinderi, organizații economice, instituții, e.a.p., agenților și inspectorilor de asigurare sau — direct — oricărei unități teritoriale ADAS.

Cu ajutorul unui aparat de fotografiat „LIUBITEL 2” puteți păstra imaginea celor mai frumoase amintiri.

„LIUBITEL 2” — un aparat de fotografiat de construcție modernă, cu deosebite calități:

- mare siguranță în funcționare
- sincronizator pentru lampa fulger (blitz)
- vizor cu oglindă
- posibilitatea de a obține 12 fotografii cu un rol-film de 6/9 cm

Prețul de vânzare — 350 lei.

